

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKLERE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN TEMEL
YÖNTEMLER
KONUŞMA BECERİSİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haticetül Kübra ESKİ

Arap Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı
Arap Dili Eğitimi Programı

KASIM, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKLERE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN TEMEL
YÖNTEMLER
KONUŞMA BECERİSİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Haticetül Kübra ESKİ
(Y2112.320001)

Arap Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı
Arap Dili Eğitimi Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ALTUN

KASIM, 2023

ONAY SAYFASI

ONUR SÖZÜ

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ALTUN danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “TÜRKLERE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN TEMEL YÖNTEMLER: KONUŞMA BECERİSİ ÖRNEĞİ” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların kaynakçada belirtilenlerden oluştuğunu bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım. (14/10/2023)

Haticetül Kübra ESKİ

ÖNSÖZ

Yabancı dil öğretiminde temel hedef o dili konuşabilmek olmalıdır. Ancak genel itibariyle ‘‘ konuşma becerisi ‘‘ konusunda başarı sağlandığı pek söylenemez. Aynı durum Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde de geçerlidir. Türk-Arap ortak kültür ve pek çok ortak kelimenin varlığı avantajına rağmen Arapça öğrenen Türklerin istenilen düzeyde Arapça konuşamadıkları bilinen bir gerçektir. Bu sorunun pek çok kaynağı olmasıyla birlikte araştırmalarımız ve çalışmamız sonucunda temel sorun kaynağının yöntem olduğu kanaatindeyiz.

Bu çalışmada Türklere Arapça öğretiminde kullanılan temel yöntemler üzerinde durularak bu yöntemlerin özellikle konuşma becerisi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yakın çevremizden konuya dair düşünce ve yorumlardan da yola çıkarak çözüme kavuşmasını umduğumuz bahsi geçen sorunların giderilmesi hedefi ile başladığımız bu çalışma, alanım adına kendimi geliştirmemde de son derece faydalı olmuştur. Sonuç itibariyle yapılan çalışmanın, Türklerin Arapça öğrenimi sürecinde öğretmen ve öğrencilere de faydalı olmasını diliyorum.

Tez çalışmamın tüm aşamalarında bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, ilgi ve desteğini her zaman hissettiğim çok kıymetli danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ALTUN’a ve pek çok konuda yol gösterici hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tüm eğitim hayatım boyunca ve tez sürecimde her zaman yanımda olan aileme, abime ve ablama, ailemizin minikleri yeğenlerim Hanzade ve Nazende’ye geleceğe dair neşe, heyecan ve ümitli olmamı sağladıkları için teşekkür ediyorum.

Bu süreçte her alanda olduğu gibi, tezimi hazırlama aşamasında da yanımda olan, tüm yorgunluklarımda bana eşlik eden, kararlarımı destekleyen biricik eşime saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezimi, henüz küçük yaşlardan itibaren bana ilham olan, çıktığım bu ilim yolunda en başından itibaren beni cesaretlendiren, desteklerini bir an esirgemeyen

varlıklarıyla hayatıma Őıfa ve bereket olan kıymetlilerim anneciğim ve babacığıma ithaf ediyorum.

Kasım, 2023

Haticetül Kübra ESKİ

TÜRKLERE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN TEMEL YÖNTEMLER

KONUŞMA BECERİSİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Yaratılmışların en şerefliyi kabul edilen insanoğluna bahşedilen en değerli şeylerden birinin ‘‘dil’’ varlığı olduğunu söyleyebiliriz. Yüce Allah insana dil gibi bir hazine vermiştir. Dil en temel iletişim kabul edilir, bunun yanı sıra düşünce, ilim, kültür ve medeniyetin önündeki en önemli anahtardır. Dilin olmadığı bir yerde gerçek bir yaşamdan söz etmek zordur öyle ki toplumlar kendine ait dilleri ile varlıklarını koruyup sürdürebilmektedir. Buna ilaveten her toplum kendine ait dili ile diğerlerinden ayrılır ve öne çıkar. Dil, toplum ve medeniyet inşasının temelidir. O olmadan tam bir yaşamdan söz etmek kolay değildir. Yabancı bir dil öğrenmek ise bu bahsettiğimiz bütün kavramlara ulaşmak, gelişmek ve ilerlemek için pek değerli bir iştir.

Bu çalışmamızda; Arapçanın yabancı dil olarak bilhassa Türklere öğretiminde yaygın olarak kullanılan yöntemler ele alınmış ve incelenmiştir. Dil öğretiminin dört becerisinden biri olan konuşma becerisi üzerinde durulmuş, incelenen yaygın yöntemlerden konuşma becerisi öğretiminde en uygun düşenler belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmamızda, nitel araştırmalar ile belge analizi yöntemi yapılmış, toplanan veriler bu analizlerle beraber yorumlanmıştır. Bu çalışma dört temel bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler ve içerik tümdengelim yöntemine uygun olarak düzenlenmiş, okuyucuya genelden özele bilgi aktarımı sağlamak istenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde; ‘‘Çalışmanın Giriş Bölümü’’ yer almaktadır. İkinci bölümünde, ‘‘Yabancı Dil Öğretim ve Öğretimine Genel Bakış’’ başlığı yer almaktadır. Bu bölümdeki amaç ana konuya giriş niteliğinde genel bilgilendirme yapmaktır. Üçüncü bölümde; ‘‘Günümüzde Arapça Öğretiminde Yaygın Olarak Kullanılan Yöntemler’’ incelenmiştir. ‘‘Türklere Arapça Öğretimi’’ başlığı altında, Arapça

öğrenimi ve öğretiminde, konuşma becerisinin geliştirilmesinde karşılaşılan sorunlar ele alınmış, Arapça konuşma becerisi öğretim metotları hakkında bilgi verilmiştir. Buna ek olarak çalışmamızda, eğitim boyunca konuşma becerisini kazanma sürecine mani olabilecek zorluklardan ve sorunlardan bahsedilmiştir. Nihai olarak dördüncü bölümde ise; “Sonuç ve Tavsiyeler” başlığı yer almaktadır. Burada araştırmamın sonucunda elde edilen sonuçlara ve değerlendirmelere yer verilmiş, alanımız adına katkı sağlayabilecek öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretimi, Arapça, Arapça Öğretim Yöntemleri, Konuşma Becerisi.

BASIC METHODS USED IN TEACHING ARABIC TO TURKS

SPEAKING SKILL EXAMPLE

ABSTRACT

We can say that one of the most valuable things bestowed upon human beings, who are considered the most honorable of all creatures, is the existence of "language". God Almighty has given man a treasure like language. Language is considered to be the most basic communication, as well as the most important key to thought, science, culture and civilization. It is difficult to talk about a real life where there is no language, so much so that societies can protect and sustain their existence with their own languages. In addition, every society is distinguished and stands out with its own language. Language is the foundation of society and civilization building. It is not easy to talk about a full life without it. Learning a foreign language is a very valuable task to reach all these concepts, to develop and progress.

In this study, the methods commonly used in teaching Arabic as a foreign language, especially to Turks, are discussed and analyzed. Speaking skill, which is one of the four skills of language teaching, was emphasized, and it was tried to determine the most appropriate ones in teaching speaking skill from the common methods examined. In our study, qualitative research and document analysis method were used and the data collected were interpreted together with these analyzes. This study consists of four main sections. These chapters and content are organized in accordance with the deductive method, and it is intended to provide the reader with information from general to specific. The first part of the study includes the "Introduction of the Study". The second part is titled "Overview of Foreign Language Teaching and Learning". The aim of this section is to provide general information as an introduction to the main topic. In the third chapter; "Methods Commonly Used in Arabic Language Teaching Today" is analyzed. Under the title of "Teaching Arabic to Turks", the problems encountered in Arabic learning and teaching and in the development of speaking skills are discussed and information is given about the methods of teaching Arabic speaking skills. In addition to this, in our study, the difficulties and problems

that may hinder the process of acquiring speaking skills throughout education are mentioned. Finally, the fourth chapter is titled "Conclusion and Recommendations". Here, the results and evaluations obtained as a result of my research are included and suggestions that can contribute to our field are presented.

Keywords: Foreign Language Teaching, Arabic, Arabic Teaching Methods, Speaking Skills.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
I. GİRİŞ.....	1
A. Çalışmanın Önemi.....	1
B. Çalışmanın Amacı	2
C. Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları.....	2
D. Benzer Araştırmalar ve Bunların Değerlendirilmesi.....	3
II. YABANCI DİL ÖĞRENİM VE ÖĞRETİMİNE GENEL BAKIŞ.....	5
A. Dil.....	5
1. Dilin Tanımı	6
2. Dil Bilimi ve İlişkili Olduğu Alanlar	8
3. Dil Bilimi ve Önemi.....	9
B. Yabancı Dil Öğrenmenin Önemi.....	11
C. Dil Öğretiminde Temel Beceriler.....	12
1. Dinleme Becerisi	13
2. Konuşma Becerisi	14
3. Okuma Becerisi.....	15
4. Yazma Becerisi	17
D. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yaygın Yöntemler	18
1. Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi (طريقة النحو و الترجمة Grammar-Translation Method)	
.....	19

2. Direkt/Dolaysız Yöntem (طريقة المباشرة Direct Method).....	21
3. Doğal Yöntem (الطريقة الطبيعية Natural Method)	22
4.İşitsel-Dilsel Yöntem (طريقة السمعية و الشفوية Audio-Lingual Method)	22
5. Bilişsel Yöntem (الطريقة المعرفية Cognitive-Code Method).....	24
6. İletişimsel Yöntem (الطريقة التواصلية Communicative Method)	25
7.Seçmeli Yöntem (الطريقة الانتقائية Eclectic Method).....	25
III. GÜNÜMÜZDE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE YAYGIN OLARAK	
KULLANILAN YÖNTEMLER	27
A. Yöntem	27
1. İletişimsel Yöntem	27
2. Bilişsel Yöntem.....	28
3. İşitsel-Dilsel Yöntem	29
4. Seçmeci Yöntem	30
B. Türklere Arapça Öğretimi	30
1. Türklerin Arapça Öğrenim ve Öğretiminde Karşılaştığı Zorluklar	31
2. Türklerin Arapça Konuşma Becerisinde Karşılaştığı Zorluklar	35
C. Türklere Arapça Konuşma Becerisini Geliştirmede Kullanılan Yöntemler.....	42
1. Kelime Öğretimi ve Konuşma Becerisindeki Önemi.....	43
2. Konuşma Becerisi ve Kelime Hazinesi.....	44
3. Türkçe- Arapça Ortak Kelimelerin Konuşma Becerisine Katkısı.....	46
4. Ortak Kelimelerin Çeşitleri ve Kullanımı	46
5. Bilinen Kelimelerle Kısa Cümle Kurma	47
6. Bilinen ve Yeni Kelimelerle Cümle Araştırma.....	47
IV. SONUÇ VE TAVSİYELER.....	49
V. KAYNAKÇA	52
ÖZGEÇMİŞ.....	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Dil Biliminin Alt ve Uygulamalı Alanları. 9

I. GİRİŞ

A. Çalışmanın Önemi

İki dillilik, dünyanın çoğu ülkesinde, toplumsal sınıflarda ve her yaş grubunda görülebilen bir olgudur. Dünya nüfusunun neredeyse yarısının iki dilli olduğu tahmin edilmektedir.¹ Böylesi fazla bir oran, yabancı dil biliyor olmanın son derece önemli olduğu gösteren ifadelerden kabul edilebilir. Özellikle değişen ve gelişen teknoloji dünyasında yaşayan bizler için daha da kıymetlidir. Temel konumuz olan Arapçanın yabancı dil olarak öğrenilmesine bakarsak; bilindiği üzere son yıllarda Arapça uluslararası boyutta bir önem kazanmıştır. Öyle ki Arap dili halihazırda 22 ülkenin resmi dili olmakla beraber İslam ülkelerinin de pek çoğunda ikinci dil olarak kullanılmaktadır. Bu bulgular sonucunda dünya devletlerinin 1/7'lik kısmı Arapçayı anadil olarak konuşmaktadır ki bu, Arapçanın yabancı dil olarak öğrenimi açısından önemli bir orandır.² Siyasi, ekonomik vb. pek çok sebep olmasının yanı sıra İslam dünyasının da ortak bir kıymeti olması tarih boyunca bu önemi arttırmıştır. Arapça konuşan ülkelerin ekonomide ön plana çıkması, coğrafi konumları vb. vaziyetlerden dolayı da Arapça uluslararası popüler bir dil haline gelmiştir.

Ülkemizde Arap nüfusunun çoğalması, imam hatip okullarının sayısının artması gibi pek çok etken Türkleri eskiye nazaran daha fazla Arapça öğrenmeye teşvik etmiş, böylelikle Türklerin Arapçayı yabancı dil olarak öğrenmesi mühim bir ihtiyaç haline gelmiştir. Yabancı dil öğreniminde temel hedef o dili anadil seviyesinde akıcı bir şekilde konuşmaktır. Bu da dil öğreniminde konuşma becerisinin önemini ortaya koymaktadır. Arapça alfabe ve ses bakımından farklı bir dildir. Bundan dolayı konuşma becerisinde kullanılan yöntemler hedef dildeki başarıyı son derece etkilemektedir. Çalışmamız, Arapçanın hedef dil olarak öğreniminde başarıyı

---

¹ Bozavlı, Bekir, **Türkiye’de Yabancı Dil Öğretim Sorunsalı (Tespitler ve Çözüm Önerileri)**, Konya, Eğitim Yayınevi, 2022, s.13

² el-Hülî, Muhammed Ali, **Arapça Öğretim Metotları**, (Çev. Cihaner Akçay), Ankara, Akdem Yayınları, 2000, s.4

arttıracak yöntemleri belirlemek üzere yazılmış olduğu için alanımızda büyük bir önem arz etmektedir.

B. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Türklere Arapça öğretiminde yaygın olarak kullanılan yöntemlerin ele alınması, bu yöntemlerin dört temel dil becerisi kabul edilen okuma, yazma, dinleme ve konuşma maharetlerinde kullanımları, özellikle konuşma becerisi üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Öğrenilen dili kullanarak iletişim kurulması için, gramer kaideleri beraberinde bahsi geçen dört temel becerinin öğretimi için de bazı kurallar olduğu kabul edilir ve öğretim sürecinde son derece önemlidir. Temel olarak, yabancı dil öğreniminde hedef, bu yabancı dilin başlıca işlevi olan yazılı/sözlü iletişimin sağlanmasıdır. Arapça öğretim yöntemlerinin derlendiği bu çalışma, yabancı dil konuşma becerisi eğitiminde öğretmenlere yardımcı bir kaynak niteliği taşıyacağı kanaatindeyiz. Yeni bir dil öğrenmek demek, o dilin iletişimsel melekelerini kazanarak, öğrenilen dilde akıcı bir şekilde konuşabilmek ve iletişim kurmak manasına gelir. Bu çalışmamızda dili gerçek anlamda öğrenmeye vesile olacak yöntemler bir araya getirilmiştir.

İkinci dil öğretiminde en sağlıklı sonuç veren, zaman ve emek tasarrufu sağlayan yöntemler, uygulama sırasında karşılaşılan sorun ve eksiklerin tespit edilmesi, takdim edilebilecek öneriler ile sorunların çözümüne katkı sağlanması amaçlanmıştır. Buna ek olarak Arapça öğretiminde Türk-Arap ortak kültür ve dil varlığı karından faydalanarak Türklere Arapça öğretiminde başarı sağlanması amaçlanmıştır.

C. Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları

Araştırma literatür taraması yöntemiyle yapılmıştır. Araştırma sırasında yapılan veri ve kaynak incelemeleri Türkçe, Arapça ve İngilizce kaynaklar ile sınırlandırılmıştır. Yabancı dil öğretimi yöntem tarihçesine baktığımızda 19. Yüzyıla dayandığı görülür. Konuya dair uzun süreli ve hassasiyetle yapılan incelemeler ve araştırmanın tümünü incelemek pek mümkün olmadığı bilinen bir perspektiftir. Bundan dolayı çalışmamızda son yıllarda gerçekleşen ve yazılan araştırma,

çalışmalardan elde edilen bulgular derlenmiştir. Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ve öğretene katkı sağlayan yöntem ve bulgular sunulmuştur.

D. Benzer Araştırmalar ve Bunların Değerlendirilmesi

Aşağıda Türlere Arapça öğretilimiyle ilgili literatürde birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalar Türlere Arapça öğretmenin farklı çeşitli yöntemleri üzerinde durmuşlardır. Bu araştırmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Yusuf Akyüz tarafından 2014 yılında Türlere Arapça öğretiminde drama yöntemini inceleyen teorik bir çalışma yapılmıştır. Dramanın; içeriğinde yer alan tüm teknikler ile Arapça öğretiminde dilsel becerilerin kazandırılmasına yönelik katkıları ve okuma, yazma, konuşma becerilerine etkileri incelenmiştir.³

Ahmet Altun tarafından 2016 yılında Türlere Arapça kelime ve dilbilgisi kurallarının öğretilmesinde kullanılan yöntem ve tekniklerin belirlenip, ortaya çıkan sorunlar ve çözümler önerileri sunulmasına dair bir çalışma yapılmıştır. Türkiye’de tarih boyunca çeşitli eğitim kurumlarında (İmam-Hatip Okulları, İlahiyat Fakülteleri vb.) yapılmış olarak Arapça öğretim süreçleri incelenmiş, Türk-Arap ilişkileri ve bilhassa kelime hazinesi olmak üzere ortak değerler ele alınarak eğitim sürecinde kullanılabilecek yöntem ve teknikler izah edilmiştir.⁴

Tuğba Yıldırım 2017 yılında Türlere yabancı dil öğretiminde eğitsel oyun yöntemi üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışma teorik bilgilerin yanında 41 farklı uygulamadan yararlanılarak örnekler sunulmuştur. Çalışmanın sonucunda oyun yöntemiyle Arapça öğretiminin, dersleri daha eğlenceli hale getirdiği ve öğrencilerin derse olan ilgisinin artmasını sağladığı gösterilmiştir.⁵

Mahmut şuş tarafından 2022 yılında ana dili Arapça olmayanlara Arapça öğretiminde söylem analizi yönteminden yararlanılarak bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada Arapça ve Türkçe arasındaki benzerlik ve farklılıkları uygulamalı olarak göstermek için karşılaştırmalı yaklaşım kullanılmıştır. Çalışmada anadili Arapça olmayanlara Arapça öğretiminde söylem analizi yönteminin kullanımının zaman ve

---

³ Akyüz, Yusuf, **Arapça Öğretiminde Drama Tekniği**, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2014, s.1-103

⁴ Altun, Ahmet, **“Türlere Arapça Kelime ve Gramer Öğretim Yöntem ve Teknikleri Sorunlar ve Çözümler Önerileri”**, Doktora Tezi, Yalova, 2016, s.1-258

⁵ Yıldırım, Tuğba, **“Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Eğitsel Oyun Yöntemi”**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s.1-86

emekten tasarruf sağladığı vurgulanmış ve öğrencilerin Arapça dil becerilerine hakim olmalarında etkili olduğu açıklanmıştır.⁶

Manar Hourieh tarafından 2022 yılında, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin Arapça öğretiminin geliştirilmesindeki etkisini hazırbulunuşluk yöntemi uygulayarak bu öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesini izlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışma, Türkçe ve Arapçada bulunan ortak kelimeler esas alınarak, deney ve mülakat yöntemleriyle 8 hafta sürmüştür. Araştırmanın sonucunda ortak kelimelere dayalı Arapça muhadese becerisinin geliştirilmesi, öğrencilerin kendi dillerinde bildikleri ve kullandıkları kelimeler sayesinde Arapça diyaloglarında bu kelimeleri işlevsel olarak kullanmalarını sağlamaktadır. Çalışmada hazırbulunuşluk programının anadili Türkçe olan öğrencilerin muhadese becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğu anlamına gelmektedir.⁷

Hammud Elberho 2023 yılında Arapça öğretiminde iletişimsel yöntem odaklı konuşma ve dinleme maharetlerinin kazandırılmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada ayrıca bir program önerisi ortaya konmuştur. Önerilen program 2022-2023 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) bursu alan bir grup öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerinde gelişme olduğu kaydedilmiştir.⁸

---

⁶ Şuş, Mahmut, “**Ana Dili Arapça Olmayanlara Arapça Öğretiminde Söylem Analizi Yönteminden Yararlanma Arapça ile Türkçe Arasında Karşılaştırmalı Çalışma**”, Doktora Tezi, Kayseri, 2022, s.88

⁷ Hourieh, Manar , “**Türkçeleşmiş Arapça ifadelerden yararlanarak Türklere Arapça Öğretiminin Geliştirilmesi**”, Doktora Tezi, Adana, 2022, s. 1-141

⁸ Elberho, Hammud, “**Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde İletişimsel Yöntem Çerçevesinde Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Kazandırılması ve Bir Program Önerisi**”, Doktora Tezi, Kayseri, 2023, s.1-223

II. YABANCI DİL ÖĞRENİM VE ÖĞRETİMİNE GENEL BAKIŞ

A. Dil

Yabancı Dil Öğrenim bir kişinin kendi ana dilinin dışındaki bir dili öğrenme sürecini ifade etmektedir. Bu, başka bir ülkenin dilini veya farklı bir kültürle iletişim kurabilmek amacıyla yapılabilir. Yabancı dil öğrenme ve öğretme, kültürel iletişim, ikili, akademik ve profesyonel gelişim gibi birçok açıdan önemlidir. Yabancı dil öğrenim ve öğretiminin temel özelliklerini genellikle konuşma, dinleme, okuma ve yazma özellikleri içerir.

Gelişen dünya ve teknolojiye uyum sağlayabilmenin temel koşullarından biri, bireyin anadili dışında yabancı bir dil biliyor olmasıdır. Günümüz Türkiye'sinde yabancı dil öğretiminde başarısız olduğumuz algısı ne yazık ki son derece yaygındır.

Yabancı dil öğretiminde 10 temel ilke şöyle sıralanabilir:

1. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi temel dil becerilerini geliştirme
2. Öğretimde yapılacak etkinlikleri planlamak
3. Basit olandan karmaşık olana, somut olandan soyut olana doğru öğretmek
4. Görsel ve işitsel araçları kullanmak
5. Öğretim sırasında ana dili gerekli olmadıkça kullanmamak
6. Bir seferde sadece tek bir yapıyı sunmak
7. Aktarılan bilgilerin günlük yaşama uyarlanmasını sağlamak
8. Öğrencilerin derse etkin olarak katılımını sağlamak
9. Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almak
10. Öğrencileri güdüleyerek cesaretlendirmek.⁹

Yabancı dil öğretiminde, hedefe uygun ders materyallerinin kullanılması son derece önemlidir. Beraberinde yöntem seçimi eğitim sürecini etkileyen en önemli faktörlerdendir. Bu sebeple eğitimde izlenen yol son derece hassasiyetle seçilmelidir.

---

⁹ Demirel, Özcan, **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**, İstanbul, D&R Yayınları, 2012, s.29-32

Yabancı dil eğitiminde elde edilecek başarının kullanılan yöntemin yanı sıra yukarıda derlenen ilkelerle yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Yabancı dil öğretimi baştan sona insanın tüm maharetlerini kullanmasını gerektiren bir olaydır. Dil öğrenimi ve öğretiminde az sonra değineceğimiz belli başlı dil becerileri bulunmaktadır. Öyle ki dil öğrenmek isteyen bir insanın bu becerileri anadilinde iyi bir şekilde kavramış olması gerekmektedir. Eğitim aşamasında da hedef dildeki becerilerin sırasıyla öğrenimi de kazanımlar kadar önemlidir ve şu şekilde ifade etmek mümkündür:

“Söz, yazıya göre önceliklidir. Fakat bu demek değildir ki yazı da önemsizdir. Yazı, sözle kıyaslanamayacak kadar temel ve doğal bir dil olmasa da toplumların gelişimleri ve bir medeniyete dönüşmeleri yazının eseridir. Yazı dolayısıyla okuma söz konusu olmasaydı günümüz dünyasını tasavvur etmek zorlaşır. Dolayısıyla modern toplumlarda söz ve yazı birbirini tamamlayıcı unsurlardır.”¹⁰

Bu ifadeden yola çıkarak bütün becerilerin, dil öğretim yöntemleri gibi birbirini tamamlayan bir silsile olduğunu söylemek mümkündür.

1. Dilin Tanımı

Dili, insan hayatındaki “her şey” olarak nitelendirebileceğimizin yanında literatürde bilinen ve kabul edilmiş pek çok tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Dil, her toplumun maksatlarını kendileriyle ifade ettikleri seslerdir.

(أَصْوَاتٌ يُعْبَرُ بِهَا كُلُّ قَوْمٍ عَنْ أَعْرَاضِهِمْ)¹¹

İbn Cinni'nin alan açısından en çok tutulan ve kapsamlı kabul edilen bu dil tanımı dört temelden oluşmaktadır.¹² Bunlar;

1. Dil, seslerden oluşan bir bütündür.
2. Dil, düşünülenlerin ifade edilmesinde bir vasıta.
3. Dilin temeli toplumsal bir olgudur.

¹⁰ Bozavlı, Bekir, a.g.e., s.33

¹¹ Cinnî, İbn, *el-Hasâis*, c.1, s.33

¹² Yavuz, Mehmet, “İbn Cinnî” mad. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, 1999, c.19, s.398

4. Dil, amaç ve hedeflerin ifade edilmesi aracıdır.¹³

Dil, her ulusun kendi duygularını ve düşüncelerini, dilek ve şikâyetlerini kendilerine özgü seslerle ifade ettikleri sözcüklerdir. Diller; sözcükler açısından farklılık göstermesine karşın, kullanılan sözcüklerle kastedilen anlam birdir. Her ulusun insanı aynı şeyi isterken farklı seslerle dile getirmektedir.¹⁴

Dil; sesbilim (fonoloji), yapıbilim (morfoloji) ve tümcebilim (syntax) den oluşan bir sistemdir. Bu sistemin oluşumu daha çok anlamla ilişkilidir.¹⁵

Dil; düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü çok gelişmiş bir dizgedir.¹⁶

Dil, aynı dili konuşan bir topluluğun fertleri arasında karşılıklı düşünce ve duygu alışverişinde bulunmak için kullanılan sesli sembollerin oluşturduğu keyfi bir sistemdir.¹⁷

Dil, sözlü ve yazılı göstergelerden oluşan ve insanları diğer canlı türlerinden ayırt ettiği kabul edilen simgesel bir iletişim sistemidir. Bu sistem belli kurallarla yönetilir ve esasen çok sayıda nedensiz saymaca göstergelerden oluşur.¹⁸

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak dillerin bazı ortak özellikleri olduğunu söylemek mümkündür. Bu özellikler şöyledir:

- Dil, belirli kalıplara ve kurallara uyan bir sistemdir.
- Dil bir iletişim aracıdır. Bu nedenle toplumsal bir işlevi bulunmaktadır.¹⁹ Diğer yandan kullanıldığı toplumlarda kültürün aynası durumundadır.²⁰
- Dil bir düşünme aracıdır. Bir birey bildiği ve kullandığı kelime ve kavramlar çerçevesinde düşüncelerini geliştirebilir. Bunun yanında dil, insanın düşüncelerini,

---

¹³ Yavuz, Mehmet, “İbn Cinni Hayatı ve Arap Gramerindeki Yeri”, Doktora Tezi, İstanbul, 1996, s.112

¹⁴ el-Galâyinî, Mustafa b. Muhammed Selim, *Câmi’ud-Durûs’il-Arabiyye*, Beyrut, el-Mektebet’ul-Asriyye, 1966, s.7, 10.Baskı

¹⁵ Demirel, Özcan, a.g.e., s.41

¹⁶ Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim 1-3*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009, s.55, 5. Baskı

¹⁷ el-Hûlî, Muhammed Ali, a.g.e., s.1

¹⁸ Mutlu, Erol, *İletişim Sözlüğü*, Ankara, Sofos Kıta Basın Dağıtım Yayıncılık, 2012, s.77, 6. Baskı

¹⁹ Demirel, Özcan, a.g.e., s.2

²⁰ Aksan, Doğan, a.g.e., s.13

duygularını başkalarıyla paylaşabilmesi için sahip olduğu eşsiz bir değerdir. Bu varlığın kıymetini bilmek ise insanoğlunun mühim bir sorumluluğudur.

- Dil, sadece insana özgü bir yetenektir. Dili öğrenebilen, etkili derecede kullanabilen ve başkalarına öğretebilen tek canlı insandır.²¹

2. Dil Bilimi ve İlişkili Olduğu Alanlar

İnsanoğlunun varoluşundan itibaren nasıl kullanılageldiğini merak ettiği ve üzerinde çalışmalar yürüttüğü temel konulardan birisi de dildir. Öyle ki tarihten günümüze dilin temellerinin, nasıl oluştuğunun, bilinen en eski diller gibi konular üzerinde durulmuş, pek çok araştırma yapılmış ve neticeye kavuşmuş olsa da halihazırda bu konular hakkında detaylı çalışmalar mevcuttur. İnsanın bu merak ve çalışmaları sonucunda ortaya çıkan dil bilimi alanımızca bilinmesi gereken bir daldır. Dil bilimi (linguistik), dilin yapısını, işleyişini, tarihini, evrimini ve kullanımını inceleyen disiplin ve bilim dalıdır. Dil bilimi, dilin nasıl çalıştığını anlamaya yönelik bir çaba içerisinde bulunur ve dilin altında yatan kuralları ve desenleri açıklamaya çalışır. Dil bilimi, sesbilim (fonetik ve fonoloji), morfoloji (kelime yapısı), sentaks (cümle yapısı), semantik (anlam bilimi) ve pragmatik (dil kullanımını) gibi alt alanlara ayrılır. Bu disiplin, insan dilinin karmaşıklığını ve çeşitliliğini anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunar.²²

Dil biliminin başlıca hedefi, anadili öğretimi, yabancı dil öğretimi gibi dil ile direkt ilişkili alanlara çalışma yöntemi sunmak, o dilin yıllar içinde uğradığı değişimleri incelemek, dilin nörofizyolojik temellerini anlamak, insan beynindeki dil üretim merkezinin işleyişini çözümlenmek, dil yetisinin kazanılması süreçlerini anlamak gibi pek çok konuyu çözüme kavuşturmaya çalışmaktadır.²³

Dil biliminin dilin özelliklerini incelediği alt alanları şunlardır:²⁴

- a. Ses Bilgisi (Phonology) ve Sesbilim (Phonetics)
- b. Biçim Bilimi (Morphology)

---

²¹ Demirel, Özcan, a.g.e., s.2-3

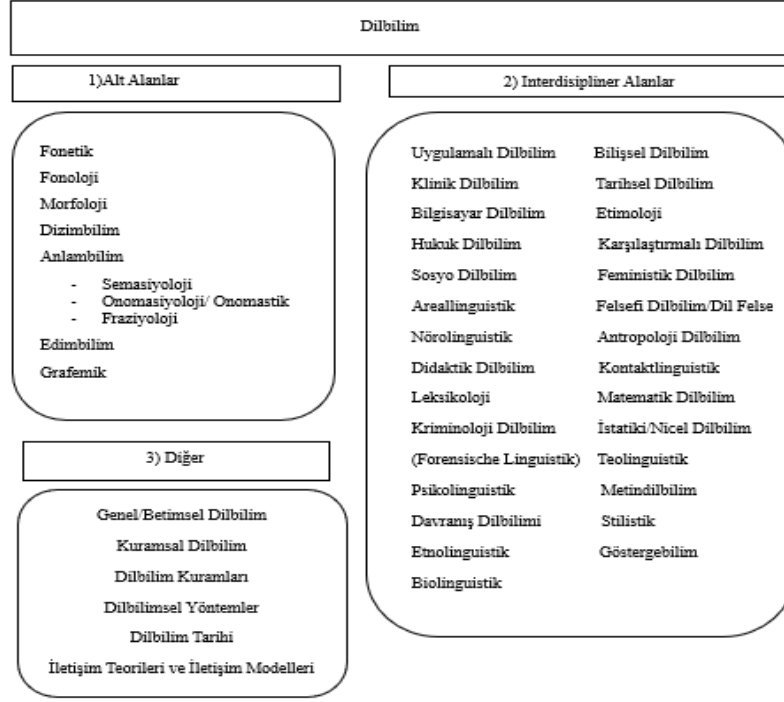
²² Wardhaugh, Ronald, "The Contrastive Analysis Hypothesis", **TESOL**, 1970, cilt.4, sayı.2, s.12

²³ Gemalmaz, Efrasiyap, "Dil Bilimi ve Dil Bilgisi", **Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi**, TDK Kütüphanesi, Ankara, 1995, sayı.517, s.82-85

²⁴ Kaya, Meltem, **Dil Bilimi Kavramlarından Yararlanma Yoluyla Türkçe Öğretimi**, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2022, s.19

- c. Söz Dizimi (Syntax)
- d. Anlam Bilimi (Semantics)
- e. Edim Bilimi (Pragmatics)

Dil biliminin alt ve uygulama alanları aşağıdaki şemada verilmiştir:

Şekil 1: Dil Biliminin Alt ve Uygulamalı Alanları.²⁵

3. Dil Bilimi ve Önemi

Dil bilimi, birçok açıdan büyük bir öneme sahiptir. Dil biliminin önemine dair bazı ana noktalar şu şekildedir.²⁶

a. İletişim Araştırması

Dil bilimi, insanlar arasındaki iletişimi anlamak ve iyileştirmek için temel bir araçtır. İnsanların nasıl iletişim kurduğunu ve dillerin farklı toplumlarda nasıl kullanıldığını anlayarak, etkili iletişim stratejileri geliştirmemize yardımcı olur.

²⁵ Kaya, Meltem, a.g.e., s.19

²⁶ Wardhaugh, Ronald, a.g.e., s.10-57

b. Kültürel Mirası Koruma

Dil, bir toplumun kültürel mirasının önemli bir parçasıdır. Dil bilimi, dilin evrimini ve değişimini izleyerek, tarih boyunca kaybolmuş veya tehlikede olan dillerin kaydedilmesine ve korunmasına katkı sağlar.

c. Eğitim ve Dil Edinimi

Dil bilimi, dil öğrenme süreçlerini ve çocukların nasıl dil edindiğini anlamamıza yardımcı olur. Bu bilgi, eğitimcilerin daha etkili öğretim stratejileri geliştirmelerine katkı sağlar. Var olan, gözlemlenen sorunların temeline inip bu sorunlara çözüm üretme aşamasında yardımcı olur.

d. Bilişsel Psikoloji

Dil bilimi, insan zihninin çalışma şeklini inceleyerek bilişsel psikolojiye önemli veriler sağlar. Dilin nasıl işlediğini anlamak, bilişsel süreçleri anlamamıza yardımcı olur.

e. Çeviri ve Tercüme

Dil bilimi, farklı diller arasında doğru ve etkili çeviri yapma konusunda temel bilgiler sunar. Bu, uluslararası iletişimde ve kültürel anlayışta önemlidir. Her saniye değişen dünyada toplumlar arasındaki iletişimin sağlıklı olması bu vesileyle sağlanmaktadır.

f. Yapay Zeka ve Bilgisayar Bilimi

Yapay zeka ve bilgisayar bilimi alanında, dil bilimi temel bir rol oynar. Doğal dil işleme (NLP) gibi alanlar, bilgisayarların insan diliyle etkili bir şekilde iletişim kurmasını sağlar.

Dil bilimi, insan dilinin derinliklerine inmek ve dilin karmaşıklığını anlamak için son derece önemli bir disiplindir. Dil, kültürlerin ve toplumların temel taşıdır ve iletişim, bilgi paylaşımı ve insanların birbirini anlaması için vazgeçilmezdir. Dil bilimi, bu önemli konuları inceleyerek insanlığa daha iyi iletişim ve kültürel anlayış

sağlama amacını taşır. Bu nedenle, dil bilimi ve dilin incelenmesi hem bilimsel hem de pratik açıdan büyük bir öneme sahiptir.

B. Yabancı Dil Öğrenmenin Önemi

Günümüzde tüm dünyadaki farklı topluluklarda kullanılan dillerin sayısı tam olarak tespit edilememektedir. Dil bilimcileri tarafından kesin olmamakla birlikte dünyada konuşulan 2500-3500 arasında dil olduğunu tahmin etmektedirler.²⁷

Bu denli dil çeşitliliğinin olduğu dünyada günümüzde uluslararası ilişkiler gittikçe güçlenmekte ve ulusların birbirleriyle iletişim kurma ihtiyacı yabancı dil öğrenimini gerekli hale getirmiştir. Toplumların öğrenmek için ikinci bir dil seçimlerini etkileyen bazı unsurlar bulunmaktadır. Bunlar; ülkenin siyasi ve iktisadi vaziyeti, askeri anlaşmaları, ticari ve kültürel ilişkileridir.²⁸

Her saniye yeni gelişmelerle karşılaşan ve ilerleyen günümüz dünyasında, yabancı dil öğrenmek keyfi bir meseleden çıkmış çoğu durumlarda zorunluluk halini almıştır. Bu gelişmelere ayak uydurabilmek ve açık düşünüp ileri görüşlü hareket edebilmek için en temel ihtiyaç diğer toplumlarla iletişim kurmaktır. Bu da beraberinde yabancı dil öğrenmeyi gerektirir. Yabancı bir dil öğrenmek ise kişinin dünya çapında kültürleri tanıyıp anlamasına ve kültürler vasıtasıyla toplumlarla sağlıklı iletişim kurmasına yardımcı olur. Öyle ki barış ve refah yahut savaş ve kargaşa ortamlarında, toplumlar için bütün vaziyetlerde yabancı dil bilmenin önemi azımsanamayacak kadar büyüktür.

Türkiye coğrafi ve siyasi konumundan dolayı çok önemli bir noktada bulunmaktadır. Türkiye, Asya, Avrupa ve hatta Afrika kıtaları arasında bağlayıcı bir konumda yer almasından dolayı birçok ülke ile siyasi ilişkiler içinde bulunmaktadır. Bu ülkelerle tarih boyunca pek çok antlaşma imzalamış, iktisadi ve kültürel alanlardaki ilişkilere ehemmiyet verilmiştir. Günümüzde Türkiye, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi başta olmak üzere birçok uluslararası kuruluşun üyesidir.²⁹ Türkiye'nin uluslararası düzeyde yoğun ilişkiler kurması, bu ülke halkının ikinci bir dil öğrenme

---

²⁷ Akşit, Niyazi, **A'dan Z'ye Kültür ve Tarih Ansiklopedisi 1-2**, İstanbul, Yeni Şafak Gazetesinin Kültür Armağanı, 2004, I, s.183

²⁸ Demirel, Özcan, **Yabancı Dil Öğretimi**, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2012, s.3

²⁹ Demirel, Özcan, a.g.e., s.3

ihtiyacını da artırmıştır. Bu sebeple okul programlarında yabancı dil ile ilgili derslere ağırlık verilmeye başlanmıştır.³⁰

İkinci dil öğreniminin faydalarına baktığımızda:³¹

1. Yabancı dil öğrenmek, kişinin kendini ifade etme melekesini kuvvetlendirir, sözlü ve yazılı iletişim becerilerini artırır ve güçlendirir.
2. Yabancı dil öğrenmek, kişinin ulusal ve uluslararası iş bulma imkanlarını artırır. Bu sayede kişiler dil öğrenmeyi, geleceğe dair daha sağlıklı planlama yapmak adına bir güvence olarak görür.
3. Yabancı dil öğrenmek kişinin ana dili ve kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmesini sağlar. Dil öğrenimi sürecinde hedef dil ile anadil arasında karşılaştırma yaparak ilerlemek çoğu zaman bu bilgi dağarcığını her iki dil içinde arttırmaktadır. Örneğin bir Arapça öğrencisi eğitim süreci boyunca ders içinde faydalandığı karşılaştırmalar sayesinde öz dilinde gerek kelime gerekse dil bilgisi alanına dair bilgi kapasitesini de geliştirecektir.
4. Yabancı dil öğrenmek, kişinin sosyal ilişkilerini ve arkadaşlıklarını geliştirmesine yardımcı olur. Kişide özgüveni artırır, bu sayede sosyalleşme ve kültürlenme konusunda daha kolay hareket edebilir.
5. Yabancı dil öğrenmek, farklı dünyaları tanıma ve anlama olanağı sağlar. İkinci bir dil, insana farklı bir kültürün kapılarını açarak o halkın duygu ve düşüncelerini anlama olanağı sağlar.
6. Yabancı dil öğrenmek, dünyadaki bilimsel gelişmeleri izleyebilmek için olanak sağlar.³²

C. Dil Öğretiminde Temel Beceriler

Yabancı dil ve ikinci dil öğretiminde uluslararası formda kabul edilmiş dört temele dil becerisi vardır; Okuma, dinleme, konuşma ve yazma. Bu temel becerilerden okuma ve dinleme anlama, konuşma ile yazma ise anlatma becerilerini oluşturmaktadır. Aşağıda tek tek detaylandıracağımız bu beceriler yabancı dil öğretiminde başarının vazgeçilmez ölçütleridir. Bu becerilerin her birinin başarı için

³⁰ Demircan, Ömer, a.g.e., s.3-4

³¹ Fuller, Graham E., **Yabancı Dil Nasıl Öğrenilir**, (Çev. Zafer Avşar), İstanbul, Avesta Yayınları, 2001, s.16-18.

³² Aktaş, Tahsin & İşigüzel, Bahar, **Erken Yaşlarda Oyunlarla Yabancı Dil Öğretimi Kuram ve Uygulama**, Ankara, Nevşehir Üniversitesi Yayınları, 2013, s.31

kendine göre kural, sebep ve sistemi bulunmaktadır. Dili öğrendim diyebilmenin yolu bu becerileri sağlam şekilde edinmekten geçmektedir.

1. Dinleme Becerisi

İnsanoğlu hayatını çoğunlukla dinleme ile geçirir. Yaşam boyu elde edilen pek çok bilginin temel kaynağı dinleme ile elde edilir. Bilgi ediniminde okuma, konuşma ve yazma becerileri ne kadar gerekli ve aktif ise dinleme de azımsanamayacak bir öneme sahiptir. Hiç şüphe yok ki sağlıklı bir konuşma ve yazmanın gerçekleşmesi için sağlıklı bir dinlemenin gerçekleşmiş olması gerekmektedir. İnsanın ana rahmine düşmesi ile maruz kaldığı şey dinlemedir, bu sebeple kazanılan ilk ve temel becerinin dinleme becerisi olduğunu söylemek mümkündür.³³

Doğumdan önce başlayıp, aile içinde değişen, bulunulan ve dahil olunan sosyal çevre sayesinde pekiştirilen ve çeşitli alanlarda kullanılan dinleme yetisi, parça sesleri anlama ve yorumlama yeteneğini ifade eder. İronik bir biçimde, insanlar genellikle sağlıklı bir şekilde dünyaya geldikten sonra en fazla duyma duyularını kullanırlar; anne karnındayken çevrelerini işiterek farklılıkları algırlarlar. Bu nedenle insanlar dünyaya geldiklerinde ilk olarak gözlerini değil kulaklarını açarlar.³⁴ Bu ifadede öne sürülen fikirlerin yalnızca bir teoriden ibaret olmadığını kanıtıdır.

Dinlemenin insan hayatı ve başarısındaki payı çok büyüktür. Ana dile maruz kalma ve yabancı dil öğrenim sürecinde de en sık kullanılan beceri dinleme becerisidir. Buna göre dinleme becerilerinin gelişmesi ile başarı elde etme oranının birbirine bağlantı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Günlük hayatta bulunduğumuz her mekanda dinlemeye maruz kalıyoruz, bu maruziyetin eğitimde de payı büyüktür. Araştırma alanımız olan Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde de bu becerinin kazanımı, hedef dilin telaffuz ve mahreç bakımından Türkçeden tamamen farklı olması sebebiyle çok önemlidir. Harflerin nasıl telaffuz edildiğini çeşitli kaynaklardan duymak öğrencinin konuşma becerisindeki başarısını da yükseltmektedir. Doğru ve

---

³³ Emiroğlu, Selim, & Pınar, F. Nur, "Dinleme Becerisinin Diğer Beceri Alanları ile İlişkisi", **Turkish Studies**, Ankara, 2013, 8 (4), s.770

³⁴ Emiroğlu, Selim, "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Sorunlarına İlişkin Görüşleri", **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**, 2013, yıl.6, s

sağlıklı bir şekilde Arapça günlük konuşma metinlerini dinleyen, seslere mazur kalan bir öğrenci konuşma esnasında da doğru telaffuz ile sağlıklı bir iletişim kurmaktadır.

Özetlemek gerekirse, dilin dört temel işlevinden birisi olan dinleme, kişiler arasında iletişimin vazgeçilmez bir unsuru, anlatıcıdan gelen mesajları anlama ve yorumlama çabası; işitmeyi de içine alan çok yönlü, karmaşık, aktif bir süreç; çok boyutlu bir olgu, amaçlı bir davranış ve insanın seçme özgürlüğünün de bir yansıması olarak insan beyninin bilişsel süreçlerini gerektiren zihinsel bir etkinliktir.³⁵

2. Konuşma Becerisi

Evrenselleşen dünyada teknoloji son derece hızlı ilerlediği için iletişim de bu hıza paralel daha hızlı yayılmaktadır. Doğru iletişim başarıyı beraberinde getirmektedir bundan dolayı temel dil becerilerinden biri olan konuşma becerisi önemli bir konuma sahiptir. Konuşma becerisini geliştirmek yabancı dil öğretiminin en önemli aşamalarından biridir. Konuşma becerisi sayesinde kişi ekseriyetle düşüncelerini ifade etmek, bilgi akışını sağlayabilmek ve etkin konuşmayı sağlamak kolaylaşmaktadır. Her öğrenci kendi özel, kişisel ve sosyal hayatında öğrendiği yabancı dili iyi seviyede konuşmaya ihtiyaç duyar. Bunun sebebi, bu konuşma aldığı eğitimin başarılı bir şekilde tamamlanıyor olduğunun göstergesi olmasıdır. Yabancı dil öğretiminde temel hedeflerden biri öyle ki kısmen en önemlisi kabul edilebilir, öğrencilerin eğitim sonunda öğrendikleri yabancı dili anlaşılır ve doğru bir şekilde konuşabilmesidir. Konuşma becerisi dinleme becerisinden sonra edinilen ve kişinin doğumdan sonra kullanmaya başladığı temel beceridir. Çocukların kazandıkları ilk dil melekelerinden biri olan konuşma, yapılan araştırma ve çalışmalara göre dinlemeden sonra kullanılan beceridir. Dinleme becerisinin çocuğun anne karnında yedi aylıktan başladığı bugün somut olarak bilinen bir gerçektir. Konuşma becerisinin ise çocuğun doğumuyla beraber çıkardığı ilk seslerle başladığı kabul edilmektedir.³⁶ Elbette yabancı dil öğreniminde en verimli dönem kabul edilen dönem bulunmaktadır fakat her yaşta dil öğrenme isteği güdülenebilir. Bundan dolayı genelleme ile beceriler hakkında bilgi sahibi olmak en doğrusudur. Konuşma becerisi dinlemeden sonra en

---

³⁵ Epçazan, Cahit, “Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi”, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Derneği Türkçenin Eğitimi Özel Sayısı**, 2013, yıl.6, sayı.11, s.335

³⁶ Temizyürek, Fahri, İlhan Erdem ve Mehmet Temizkan, **Konuşma Eğitimi Sözlü Anlatım**, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2017, s.201

sık kullanılan dil becerisidir. İletişim insan yaşamı için en vazgeçilmez olgudur, nihayetinde iletişim de konuşma ile gerçekleştiği için eğitimin her aşamasında önemli bir rolü vardır. Dil öğrenenlerin dinleme ve konuşma becerilerinin yeteri kadar gelişmemiş olması başarısızlığa sebep olabilir. Bir dili biliyorum diyebilmenin temelinde o dili konuşmak yatmaktadır.³⁷

Yabancı dil öğretiminde amaçlanan becerilerin hepsi birbirini tamamlayan bir bütün şeklinde düşünülmelidir. Ancak belirttiğimiz temel dil becerilerinden konuşma becerisi yabancı dil ve ikinci dil öğretiminde daha farklı bir konuma sahiptir. Konuşma becerisi ne kadar sağlam olursa hedef dili öğrenmeye istek ve inanç da o kadar sağlam olur.

Konuşma becerisi dili öğrenen kişinin kendi çabası ile geliştirebileceği bir beceridir. Öğrenilen dilde düzenli pratik yapmak ve o dile maruz kalınacak ortamlarda bulunmak konuşma becerisinin gelişmesinde önemli bir faktördür. Çünkü kullanılmayan ve pratiğe dökülmeyen dil unutulmaya mahkum olacaktır. Konuşma becerisinin gerilemesi muhakkak diğer becerileri de birincil derecede olumsuz etkilemektedir.³⁸ Bundan dolayı odak noktamız olan konuşma becerisi için pratik ve uygulama yapmak son derece önemlidir.

3. Okuma Becerisi

Okuma, yazılı bir metnin harflerini tanıyarak ne yazıldığını anlayabilmek için yapılan bir eylemdir.³⁹ Yabancı dil öğretiminde amaçlanan temel becerilerden okuma becerisi, dili öğrenenlerin anlama kabiliyetinin artması için çok önemlidir. Okuma becerisi, harfleri, kelimeleri ve cümleleri tanımaya ve sonrasında okunan metnin ne anlama geldiğini anlamaya dayanmaktadır. Okumanın iki temel becerisi olduğu kabul edilmektedir.⁴⁰ Bunlar harfleri ve metni tanıma ve anlamadır. Harfleri ve metni tanımanın becerileri şu şekildedir;

1. Yazılı semboller (harfler) ile uygun anlamı ilişkilendirmek.
2. Görsel analiz yeteneğiyle kelimelerdeki hecelerini tanımak.

---

³⁷ Emiroğlu, Selim, & Pınar, F. Nur, a.g.m., s.774

³⁸ Göçen, Gökçen, "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem", **RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**, 2020, sayı.18, s.40

³⁹ Doğan, Mehmet, **Doğan Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul, Pınar Yayınları, 2005, s.1006

⁴⁰ Hidayeti, Nur, "Ta'limu Maharati'l-Kırâe bi Tarîka Tahfiliyye", Malanc Üniversitesi Arap Edebiyatı Bölümü, 2017, s.3.

3. Harflerin adlarını ve çıkardıkları sesleri ayırt etmek.
4. Sesleri harfler ile ilişkilendirmek.
5. Bağlam sayesinde kelimelerin anlamlarını bilmek.

Anlamanın temel becerileri ise şu şekildedir:

1. Düşünsel materyal okuma gücü elde etmek.
2. Yazarın metinde izlemiş olduğu planı anlamak.
3. Metinde yer alan düşünce yönlerini anlamak.
4. Metnin ana fikrini anlamak ve belirlemek.
5. Sonuç elde edebilmek.

Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin gerekli bilişsel stratejilere ihtiyaç duyduğu anlaşılmıştır. Bu bilişsel stratejiler, öğrenci bir metni okuma sürecinde herhangi bir sorunla karşılaştığı zaman ortaya çıkmaktadır. Öğrenci metni okuma ve anlamada herhangi bir sorunla karşılaşmadığı sürece geliştirmiş olduğu becerileri kullanmakta, ancak bir sorunla karşılaştığı zaman belirli stratejileri bilinçli olarak uygulamaya başlamaktadır.⁴¹

Öğretmenlerin yabancı dil öğretiminde öğrencilere okuma ve anlama eğitimi vermeleri çok önemli bir konudur. Çünkü anlama yeteneği, farklı düşünceleri ya da edebi eserleri okuma ve yorumlama gibi alıştırmalar yaparak gelişmektedir. Bu becerileri kazanmak ve de geliştirmek için öğrenciler için birtakım stratejiler geliştirilmiştir.⁴² Bu stratejilerden bazıları şu şekildedir;⁴³

- Sesleri vurgulamak,
- Kelimeleri hecelere bölmek,
- Anlamakta zorlanıldığı zaman durmamak,
- Metnin genel anlamını kavramak için okumak,
- Anlaşılmayan sözcükleri atlamak,
- Başlıkları okuyarak sonuç çıkarmak,

---

⁴¹ Ay, Sıla, “Yabancı Dilde Okuma Stratejileri: Farklı Zekâları Baskın Öğrencilerle Bir Durum Çalışması”, **Dil Dergisi**, Sayı.141, 2008, s.7-18.

⁴² Temizkan, Mehmet, “Bilişsel Okuma Stratejilerinin Türkçe Derslerinde Bilgiye Dayalı Metinleri Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi”, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2008, cilt.28, sayı.2, s.129-148

⁴³ Ivençenko, Valeriy Amir, **Praktičeskaya Metodika Obuçeniya Inostrannım Yazıkam**, Sankt-Peterburg: Karo, 2016, s.189-190

- Bilinmeyen sözcüklerin analizini yapmak vs.

4. Yazma Becerisi

Yabancı dil öğretiminde yazma becerisi, dört temel dil becerisinin son aşaması olarak kabul edilir. Bu nedenle bu becerinin öğrenciye kazandırılmasına genellikle daha az önem verilir. Bazı yabancı dil öğretmenleri yazmayı sınıf içi etkinliklerinden ziyade sınıf dışı etkinliklerde kullanmaktadır (ev ödevi, proje vb.). Ancak yazma becerisinin eğitim sürecinde bütüncül olarak kullanılması son derece önemlidir. Öyle ki dil öğretiminde sözlü iletişim kadar yazılı iletişime ve geliştirilmesine önem ve özen gösterilmelidir aksi takdirde öğrencide bazı eksiklikler gözlemlenebilir. Sözlü iletişim kurarken yapılan dil hataları hoşgörü ile karşılanırken yazılı iletişim kurmada aynı hoşgörüyü görmemek yaygın bir durumdur.⁴⁴ Bu hoşgörüsüzlük ile karşılaşmamak adına öğrenci ve öğretmene düşen görev becerilerin olması gerektiği gibi edinimidir.

Yabancı dil öğretim sürecinde dördüncü ve son temel dil becerisi olarak kabul edilen yazma becerisi dil öğrenenlerin en zorlandığı becerilerdendir. Öğrencilerin yazma becerisinde başarılı gösterebilmeleri için her şeyden önce dinleme, konuşma ve okuma becerilerinde bir başarı elde etmiş ve bu becerileri geliştirmiş olmaları gerekmektedir. Yazma becerisi diğer becerilere göre biraz daha kurallı ve dikkatli olmayı zorunlu kılar. Özellikle Arapça açısından değerlendirdiğimizde, bir hareketin, noktalamanın veya bir işaretin anlam değişikliğine sebep olması ekstra hassas olmayı gerektirmektedir ki bu durum diğer dil becerilerini de son derece etkileyen bir durumdur. Örneğin “خلق” kelimesi ‘yarattı’ manasına gelip Allah’a mahsus bir sıfat iken “خلق” kelimesi ‘tıraş etti’ manasına gelmektedir. Burada iki harf arasındaki telaffuz farkının iyi ayırt edilmesi, dinlerken dikkatli olma, okurken ve konuşurken doğru telaffuz etme, yazarken de doğru ve eksiksiz bir şekilde yazmayı gerektirmektedir. Bu sebeplerden dolayı Arapça öğrenimi ve öğretiminde dil becerilerinin sırası ile eksiksiz edinimi çok önemlidir.

---

⁴⁴ Demirel, Özcan, a.g.e., s.116-117

D. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yaygın Yöntemler

Yabancı dil öğretim yöntemleri tarihten günümüze devamlı olarak değişmiş ve hitap edilen topluluğun ihtiyaçlarını, yaşanan dönemin, çağın gereklilikleri, genel gereksinimleri gibi durumlar bu değişimleri doğrudan ve dolaylı olarak etkilemiştir. Yabancı dil öğretim yöntemlerine tarihsel süreç içinde baktığımızda ortaya konulan yöntemlerin her ne kadar birbirini tamamlayıcı yönü olsa da birbirlerinden farklı ölçütler üzerine oluşturulmuşlardır. Misal olarak yabancı bir dili geleneksel ve ilk yöntemlerden kabul edilen dilbilgisi çeviri yöntemiyle öğrenen bir öğrenci ile modern ve günümüzde yaygın kullanılan iletişimsel ve işitsel dilsel yöntem ile öğrenen bir öğrencinin eğitim sonunda elde edeceği kazanımlar ve edinimler birbirinden farklı olacaktır.⁴⁵

Yabancı dil öğretiminde her açıdan doğru ya da tamamıyla yanlış bir yöntemden bahsetmek mümkün değildir. Öyle ki bilinen bütün yöntemlerin kendine has olumlu ve olumsuz yönleri olmakla beraber yine her yöntemin lehine ve aleyhine delil gösterenler bulunmaktadır. Yabancı dil eğitim sürecinde kullanılan yöntemler genel olarak kullanılagelen bir yöntemin eksiklerinin fark edilip bu eksiklerin kapatılması amacıyla ortaya çıkmıştır fakat yukarıda da belirttiğimiz gibi kendi içlerinde belirli meziyetleri bulunmaktadır.⁴⁶ Ortaya çıkan her bir yöntemin kullanıldığı alana katkı sağladığını söylemek mümkündür. Yabancı dil eğitimi tarihi açısından baktığımızda, eğitim sürecinde kullanılan teknik ve yöntemlerin çevre faktörlere göre (yaş, cinsiyet, seviye vb.) belirlenmesi başarıya ulaşmanın temel taşlarından biri olmuştur.⁴⁷ Öyle ki öğrenciler tarafından hedef dile karşı bazen mantık arama soruları gelebilir. Bu sorulara dil sisteminin keyfi bir sistem olduğunu, belli bir mantık ve sebebe dayanmadığını anlatmanın en rahat yolu ortaya konan bu yöntemlerden faydalanarak öğrencilerin zihnini aydınlatmaktır.⁴⁸ Eğitimin amacı, öğrencinin dört temel dil becerisine sahip olup süreci tamamlaması ise ki olması gereken budur, bu amaç öğrenciye sunulan ders içerik ve yöntemlerin bu amaç

---

⁴⁵ Sönmez, Özge, “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel ve Eylem Odaklı Yaklaşımın İlkelerine Karşılaştırmalı Bir Bakış: “Reflets” ve “Tendances” Örneği”, **Batı Anadolu Eğitim Bilimler Dergisi**, 2021, cilt.12, sayı.1, s.38

⁴⁶ el-Hûlî, Muhammed Ali, a.g.e., s.9

⁴⁷ Memiş, Muhammet Raşit, & Erdem, Mehmet Dursun. “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler”, **Turkish Studies**, 2013, s.297

⁴⁸ el-Hûlî, Muhammed Ali, a.g.e., s.1

doğrultusunda tamamlayıcı olması gerekmektedir. Hedef dili öğrenmek, yalnızca kelime ezberlemek ve metinleri anlamakla yetinmek demek değil, süreçte fonksiyonel ve iletişimsel bir süre takip etmeyi gerektirmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemleri şu şekilde sıralamamız mümkündür:

1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (طريقة النحو و الترجمة)
2. Direkt Yöntem/Dolaysız Yöntem (طريقة المباشرة)
3. Doğal Yöntem (الطريقة الطبيعية)
4. İşitsel-Dilsel Yöntem (طريقة السمعية و الشفوية)
5. Bilişsel Yöntem (الطريقة المعرفية)
6. İletişimsel Yöntem (الطريقة التواصلية)
7. Seçmeli Yöntem (طريقة الانتقائية)

Başarılı bir öğretim sürecinde, sınıf içi ve yakın çevresi dışında pek çok faktörün etkin rol oynadığını unutmamak gerekir. Bundan dolayı yukarıda belirtilen yöntemlerden hiçbiri yabancı dil öğretiminde tek başına etkili ve yeterli yöntem olarak görülmemelidir. Yabancı dil öğretim sürecinde farklı zamanlarda farklı yöntemlerin kullanılması, çeşitli etken faktörlerin göz ardı edilmemesi öğrenci ve öğretmen için başarıya ulaşan temel yollardır.⁴⁹

1. Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi (طريقة النحو و الترجمة - Grammar-Translation Method)

Yabancı dil öğretiminde kullanıldığı bilinen ilk yöntem dil bilgisi çeviri yöntemi, tarih boyunca tercih edilen ve hala klasik yöntemler içerisinde kullanılmaya devam eden bir yöntemdir. Bu yöntemin gramer yöntemi, eski yöntem, klasik yöntem gibi pek çok ismi bulunmaktadır. Günümüzde oraya çıkmış olan diğer yöntemlerin doğuşu dil bilgisi çeviri yöntemine dayanmaktadır. Dil bilgisi çeviri yöntemi, hedef dili tümevarım yöntemi ile öğretmeyi temel alır.⁵⁰ Yöntemin başlıca amacı, hedef dilin dil bilgisi kurallarını ana dil kullanarak öğretmek ve ezberletmektir. Dil kurallarla dolu bir sistemdir ve bu kuralları öğrenen bir kişi dili yetkinlikle kullanabilir. Dil bilgisi çeviri yönteminde dört temel dil becerisinden okuma ve yazma odaklı bir eğitim süreci yürütülür, dil öğrenmenin temeli kabul edilen konuşma ve dinleme becerileri ihmal

⁴⁹ Can, Canan, & Can, Ertuğ, “Türkiye’de İkinci Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar”, **Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2014, cilt.4, sayı.2, s.44-45

⁵⁰ Doğan, Candemir, **Sistemik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşım ve Yöntemleri**, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2012, s.66

edilmektedir. Bundan dolayı pek çok eleştiriye maruz kalmış ve üzerinde çalışmalar yapılmıştır.⁵¹ Yöntemin en önemli özelliklerini şu şekildedir:

Dil bilgisi çeviri yöntemi okuma ve yazma becerilerine odaklandığı için dinleme ve özellikle konuşma becerisinin gelişimi için geri kalan bir yöntem olarak kabul edilmiştir. Konuşma becerisine önem vermemesi sebebiyle günümüz yabancı dil eğitim süreçlerinde tercih edilmeyen bir yöntemdir.

Dil bilgisi çeviri yönteminde ders esnasında anadil çokça kullanılır, hedef dilin kullanımına fırsat verilmemektedir. Dolayısıyla öğrencilere hedef dilde alıştırma yapmak ve aktif kullanımı üzerine gerektiği gibi imkan verilmemektedir. Zaten yöntemin temel amacı da dili öğretmekten ziyade hedef dil ve grameri hakkında bilgi edinim ve öğrenimine odaklanmaktır.⁵² Yöntemin en önemli özelliklerini şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Ana dil temelde eğitim dilidir, derste hedef dil çok az kullanılır.
2. Günümüzde ve günlük hayatta sık kullanılmayan kelimeler de öğretilir.
3. Detaylı, karışık ve zor olabilecek dil bilgisi konuları açıklanır.
4. Dilin yeni öğrenilmeye başlandığı zamanlarında zor klasik metinler okutulur.
5. Derste okutulan metinlerin içerik ve anlamlarına çok dikkat edilmez. Çünkü bu metinlerin okutulmasının tek maksadı; dil bilgisi kurallarının öğrenciye öğretilmesi ve aktarılmasıdır.
6. Ders ve konu ile alakalı alıştırmalarda ekseriyetle, hedef dilde verilen cümleler ana dile tercüme edilir. Ve alıştırmaların çoğu bu şekilde yapılır.
7. Telaffuzun doğruluğuna ve konuşmaya önem verilmez. Önemli olan kuralların öğretilmesi ve öğrenilmesidir.⁵³

---

⁵¹ Müezzın, Ahmet Derviş, "Arapça Olmayanlara Arapça Öğretiminde Başarılı Yöntem ve Stratejiler", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2016, s.28-101

⁵² el-Hûlî, Muhammed Ali, a.g.e., s.5

⁵³ Algın, Hatice Kübra, "Türkiye'de Okutulan Arapça-Türkçe Eğitim Kitapları Serisinin Dil Bilgisi Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi "Silsiletü'l-lisan" ve "İstanbul" Ders Kitapları Örneği", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2022, s.32

2. Direkt/Dolaysız Yöntem (طريقة المباشرة - Direct Method)

Direkt yöntem, dolaysız yöntem ve doğrudan yöntem olarak pek çok isimle karşımıza çıkan bu yöntemin dilbilgisi çeviri yöntemine karşıt olarak ortaya çıkmış ve ortaya çıkışından itibaren kullanımı büyük bir alana yayılmıştır. Dil öğrenimi süresinde dil bilgisine odaklanmadan hedefe ulaşmak için kullanılır. 1950'li yıllardan itibaren çeviri yönteminin yerine geçerek yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. Bu şekilde isimlendirilmesinin sebebi ise hedef ile anadil arasında direk bağlantı kurması ve hedef dilin öğrenilmesi sırasında yalnızca o dil üzerinden hareket edilmesi, başka bir araç kullanılmamasından kaynaklanmaktadır. Direkt yöntem genel olarak dört temel dil becerisine bütünüyle odaklanır, hiçbirini ihmal etmemeye özen gösterir.⁵⁴ Yöntemin en önemli özelliklerini şu şekilde özetleyebiliriz:

Yönteme göre hedef dil önce kulak ile işitilmeli, dille pekiştirilmeli ve son olarak elle de okunup yazıya dökülmelidir. Burada yabancı dil öğrenmenin ana dil öğrenmeden farksız olduğu ileri sürüldüğü için en başından itibaren sözlü eğitim yapılır genel olarak sınıf içi ve dışı her şey sözel olarak ifade edilir ve öğretilir.⁵⁵

1. Sınıf içi eğitim sadece hedef dilde gerçekleşir.
2. Süreç içinde yalnızca günlük kelime ve cümle öğretimi yapılır
3. Sınıf içi küçük gruplar oluşturulur. Sonrasında öğretmen ve öğrenci arasında soru-cevap tekniği kullanılarak sözlü iletişim becerileri geliştirilir.
4. Dil bilgisi kuralları tümevarım yöntemiyle öğretilir.
5. Telaffuzun doğruluğuna bununla beraber dil kurallarının doğru kullanımına önem verir.
6. Yeni konular ilk olarak sözlü şekilde öğrencilere aktarılır.
7. Kelime öğretimi somut nesnelere, konu ile bağlantılı resim ve fotoğraflarla desteklenerek, bunlar arasında bağlantı kurulmasını sağlayarak öğretilir.
8. Öğrenim dinlediğini anlamaya odaklanarak ilerler.⁵⁶

⁵⁴ Memiş, Muhammed Raşit & Erdem, Mehmet Dursun, a.g.m., s.300-302

⁵⁵ Demirel, a.g.e., s.46

⁵⁶ Sallabi, Khadeeja, "Ta'limu'l- Arabiyye li Gayri'n-nâtikîne Biha Fi'davi'l Mugarebeti't-Tavasuliyye", Doktora Tezi, Faculty of Islamic Call (FIC), 2022, s.46-47

3. Doğal Yöntem (الطريقة الطبيعية - Natural Method)

Doğal yöntem, yabancı dilin anadile benzerliği ile öğretilmesi gerektiğini destekleyen bir yöntemdir. Öyle ki bu yöntem, öğretmen hedef dili anadili olarak kullandığında öğrencilerin duyma ve taklit yoluyla beraber daha iyi ve etkin öğrenebileceğini ileri sürer. Dil bilgisi-çeviri yöntemine karşı olarak ortaya çıkmıştır. Bu yönetime göre eğitim sürecinde kullanılan materyaller klasik ve geleneksel eserler yerine güncel zamanda kullanılan ve konuşulan eserler olmalıdır. Doğal yöntem; yabancı dil öğrencilerine, en başından itibaren sadece, öğretmenin kendi anadili olan yabancı dili kullanarak, devamlı konuşma vasıtasıyla iletişim kurmak ve bu etkileşimi birbirleriyle bir metin oluştururcasına bağlantılı, fakat gramer açıklaması yapılmadan anlaşılabilir düzeyde sade bir cümle dizisiyle gerçekleştirmek şeklinde tanımlanabilir.⁵⁷ Doğal yöntemin bazı özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Ders içi öğretim yalnızca hedef dil ile gerçekleşir anadil olabildiğince az konuşulur. Konu ile alakalı açıklamadan hedef dilde yapılır, ihtiyaç halinde jest ve mimiklerden yararlanır.
2. Kelime öğretiminde eş anlamlı ifadeler önem verilir. Öğrenciye orta zorluk seviyesinde kelimeler öğretilir.
3. Dil öğreniminin her şeyden öte kelime öğrenimi olduğunu söyleyen doğal yöntem, öğrencilerin hatalarına aldırış etmeden olabildiğince çok konuşmasını sağlar. Ek olarak yanlışlara anında dönüt verilerek yanlış olanın öğrenci zihninde yerleşmesi engellenir.
4. Doğal yönetime göre yaş ve eğitim seviyeleri ne olursa olsun herkes aynı şekilde öğrenebilir. Bu da yöntemin büyük bir eksikliği olarak görülür. Çünkü yabancı dil öğretim tarihi boyunca da gözlemlenmiştir ki bir yetişkinin yabancı dili bir çocuk gibi öğrenebilmesi mümkün değildir.⁵⁸

4.İşitsel-Dilsel Yöntem (طريقة السمعية و الشفوية - Audio-Lingual Method)

İlk başlarda Ordu Yöntemi olarak adlandırılan İşitsel Dilsel Yöntem, adından da anlaşıldığı üzere bir dilin işitme yoluyla öğrenilmesini esas alan bir yöntemdir. Amerika Birleşik Devletleri'nin İkinci Dünya Savaşına katılmasının ardından savaşta

⁵⁷ Demirel, a.g.e., s.46-47

⁵⁸ Doğan, Candemir, a.g.e., s.107

var olan diğler devletlerin dillerini iyi bilen ve konuşan kişilere ihtiyaç duyuldu. Bu ihtiyacın hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleşmesi için var olan bazı yöntemlerin (Dilbilgisi- Çeviri Yöntemi) yetersiz kalışının gözlemlenmesi sonucu Amerikalı dilbilimciler çalışmaları sonucu İşitsel-Dilsel Yöntemi ortaya koymuştur. Yapılan çalışmalardan sonra bu yönteme dair hedef dili anlayıp konuşabilen bireylerin yetiştirileceği programlar yürütülmüştür. Yöntemin hedefi sırası ile şu şekildedir: öğrencinin öncelikle dinlemesi, sonrasında dinlediğini söyleyebilmesi, sonra söylediğini okuması, en sonunda ise okuduğunu ve okuduğu hakkında düşündüklerini yazabilmesidir. Yöntemin uygulandığı eğitim süresince öğrenme sırasıyla dinleme, konuşma, okuma ve yazma şeklinde gerçekleşir.

Sınıf içinde tekrar etme tekniğine dayanan bu yönteme göre öğrencinin hedef dile dair bilgileri öğrenmeye değil dilin kendisini öğrenmeye ve özümsemeye ihtiyacı vardır, dersler kelime ve cümleleri telaffuz ve tekrar ederek pratikle gerçekleşmelidir. Yani, öğrencinin dilin kurallarını ve dahi detaylarını bilmek öğrenciye fayda sağlamamaktadır.⁵⁹

Bu yöntem içerisinde tercüme yer verilmemektedir. Öğretmen ders içerik ve seviyeye uygun bir metin seçer, öğrenciler ders sırasında bu metni öğretmenden yahut farklı yollardan dinler. Dinleme sonrası öğretmen metnin öğrenciler tarafından ezberlenmesini ve okunmasını, söylenmesini ister. Burada öğrenciden beklenen ve istenen şey örneklerin zihine yerleşinceye kadar dinleme ve tekrar yapmasıdır.

Dilbilimci William Moulton (1961) “Avrupa ve Amerika Dilbilim Akımları” isimli eserinde işitsel-dilsel yöntemin temel ilkelerini şöyle belirtmektedir:

- Dil, yazma değil konuşmadır.
- Dil, bir dizi alışkanlıklar bütünüdür.
- Dil hakkındaki düşünceler değil sadece dil öğretilir.
- Bir dil, o dili anadili olarak konuşanların ne söylemeleri gerektiği değil ne söyledikleridir.
- Diller birbirinden farklıdır.⁶⁰

Bu ilklere istinaden şöyle bir özetleme yapabiliriz: Yöntemin en belirgin faydalarından birisi konuşma becerisini desteklemesi ve bu beceriye dair işitsel-görsel

---

⁵⁹ el-Hûlî, Muhammed Ali, a.g.e., s.23

⁶⁰ Demirel, Özcan, a.g.e., s.42

materyalleri kullanmasıdır. Dilin alışkanlık olduğuna dair ilkeye göre ezber ve tekrarla öğrenilenler alışkanlık haline getirilir ve edinilir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi öğrenciye fayda sağlayan şey dil hakkında detaylı bilgi öğrenmek değil dilin kendisini öğrenmektir. Her dilin kendine has özellikleri bulunmaktadır bundan dolayı dinleme, konuşma ve yazma gibi faktörle de değişeceğinden dikkatli olmak gereklidir. Yöntem kelimelerin doğru kullanımına özellikle harflerin telaffuzuna önem verir.

5. Bilişsel Yöntem (*الطريقة المعرفية* - Cognitive-Code Method)

Bilişsel yöntem dilin temel yapısını kavramayı ve bu yapıların kolaylıkla kullanılmasına önem verir. Yöntemin amacı, öğrencinin yabancı dili anadili olanlar gibi öğrenmesidir. Bu düşünceye göre öğrencilere belirli kalıpları öğretmek ve ezberletmek yerine günlük hayatlarında karşılaştıkları olay ve durumlara uygun cümleler kurabilmeyi bu melekeyi yerleştirmeyi hedeflemek gereklidir. Ve burada öğrenciye öğrendiği bu yeni dilin mantığını anlatmak kavratmaya çalışmak en temel prensiptir tabii her dilin belli bir mantık çerçevesi olduğu bilinciyle çalışmak ihmal edilmemelidir. Çünkü dil öğreniminde mantık kavramının bir sınırı olduğu bilinen bir gerçektir. Yöntemin özelliklerini şunlardır:

- Yabancı dil öğrenme bir alışkanlık süreci değil, bilakis bilinçli olarak kuralları öğrenme sürecidir.
- Ayrıca telaffuz öğretimine yer vermeye hacet yoktur.
- Duyduğunu anlama melekesi geliştirilmelidir.
- Grupla çalışmanın yanı sıra bireysel eğitim desteklenir.
- Yabancı dilin dilbilgisi kuralları öğretilirken, tümevarım ve tümdengelim yöntemleri birlikte kullanılmalıdır.
- Dört temel beceri öncelik ve sonralık sıralamasına göre değil önemine göre eşit olarak geliştirilmelidir.
- Sınıfta ana dilin kullanılmasına ve çeviriye izin verilir.
- Bütünlüğü sağlamak için gerektiğinde görsel ve işitsel araçlardan, gerektiğinde diğer tekniklerden yararlanılmalıdır.

- Öğrenme ortamının olumlu oluşu, sınıf içi etkileşim, öğretmenin tutumu, öğrenme için son derece önemlidir.⁶¹

6. İletişimsel Yöntem (*الطريقة التواصلية* - Communicative Method)

Yabancı dil öğrenmedeki en temel hedef o dilde iletişim sağlayabilmektir. Yöntem dilin bir iletişim aracı olarak görülmesi gerektiğini savunur. Bu yöntemdeki amaç, dilin kurallarına göre doğru cümle kurma beceresini öğrenciye öğretmektir. Bundan dolayı öğrenci konu ile alakalı kalıpları öğrenmek yerine öğretilenleri anlama ve kavramaya yönlendirilmelidir. İletişimsel yaklaşımı tanımlamak istediğimizde ise bunun şu teoriden oluştuğunu söylemek yeterlidir: Dilsel formlar, kendi başına eğitimin amacı değildir. Bunlar, daha ziyade insanlar arasında iletişim kurmayı amaçlayan anlamları ifade etmek içindir. Herhangi bir dilsel ögenin önemi, yaşamdaki iletişimde kullanımına ve öğrencilerin gerçekçi gereksinimlerine uygunluğuna bağlıdır.⁶²

Yöntem dilbilgisi-çeviri yöntemine karşı olmamakla beraber yeterliliğini kabul etmemiştir.

7. Seçmeli Yöntem (*الطريقة الانتقائية* - Eclectic Method)

Dünya çapında yabancı dil öğretimi ehemmiyetinin artması ve yöntemlerin çeşitlenmesine rağmen uygulanan yöntemlerin istenilen hedefleri gerçekleştirmede yeterli olmaması neticesinde, dil bilimciler yabancı dil öğretiminde tek bir yöntemin uyarlanması yeterli olmayacağı sonucunu kanaat getirmiştir. Böylelikle her yöntemin en faydalı, olumlu yanlarının bir araya getirilerek en kullanışlı yöntemin oluşturulmasıyla sorunların çözülebileceği fikri ortaya çıkmıştır.

Sistematik olarak seçmeli yöntem, birden fazla yabancı dil öğretim yönteminin faydası kanıtlanmış olan seçenekleri arasından ayrıştırarak bir araya getirilen derleme bir öğretim yöntemidir. Yöntem, bağımsız bir yaklaşım ya da yöntem olmadan daha çok uygulayıcının kendine en uygun olan ilkeleri seçerek oluşturduğu karma

---

⁶¹ Çevik, Hayati, “Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanımı”, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2006, s.18

⁶² Sara, Fakhouri, “Ana Dili Arapça Olmayanlara Konuşma Becerisinin Öğretilmesi (Teori ve Pratik)”, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2020, s.12

ilkelerden oluşan bütün bir yöntemdir. Tek ve net bir biçimi olan yöntem yerine yabancı dil öğretimi hususunda genel fikirler kabul edilmelidir.⁶³

Daha önce de dile getirdiğimiz gibi tarih boyunca yabancı dil öğretiminde pek çok yöntem kullanılmış, deneyimlenmiştir. Bu yöntemler öğrenende oluşması ve ilerletilmesi istenen becerilere göre çeşitli özelliklere göre ayrılmıştır. Dil öğretim ve öğrenim amacı, hitap edilen topluluk özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre çeşitlenmektedir. Bundan dolayı tek bir yöntem ile sürece devam etmek yerine duruma göre hareket etmek yöntem belirlemek gerekmektedir.

Günümüzde yabancı dil öğretim yöntemleri ile alakalı fikirlerin çoğu seçmeli yönetime doğru yönelmektedir. Farklı kaynaklardan, sistemlerden ve tekniklerden en iyi olanı seçmek eğitimcilerin, öğretmenlerin bilhassa üzerinde durduğu bir konudur.⁶⁴ Her yöntemin en iyi yönünün uygulanabilmesi ise her yöntemin kullanışlı ve kullanışsız yanlarının çok iyi bilinmesini gerektirir. Buradan da eğitimcinin bütün yöntemlere hakim olması, kendini sürekli yenilemesi, ilerletmesi ve geliştirmesi gerektiğini anlıyoruz. Bunun sebebi süreç içerisinde beceri geliştirmeye odaklı yöntemlerin değiştirilmesi karmaşıklığa sebep olabilmektedir. Öğrenimde itici faktörlerin ortaya çıkmaması, öğrenenlerin ilgi kaybı yaşamaması adına hakimiyetin öğretici tarafından iyi sağlanması gerekmektedir.

---

⁶³ Doğan, Candemir, a.g.e., s.202

⁶⁴ Demirel, Özcan, a.g.e., s.59

III. GÜNÜMÜZDE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE YAYGIN OLARAK KULLANILAN YÖNTEMLER

A. Yöntem

İslam dünyasında uzun yıllar boyunca dilbilgisi odaklı bir yaklaşımla öğretilen Arapça, 20. Yüzyılın Batı'da yürütülen dilbilimsel araştırmaların ışığında yeni bir perspektife kavuştu ve bu vesileyle Arapça öğretiminde farklı yöntemler uygulanmaya başlandı.⁶⁵ Uluslararası kabul görmüş yabancı dil öğretim yöntem ve tekniklerin günümüzde Arapça öğrenim ve öğretiminde aktif halde kullanıldığını söylemek mümkündür. Bu yöntemler genel olarak aşağıda verilmiştir.

1. İletişimsel Yöntem

Bu yöntemin amacı, çeşitli amaçlar doğrultusunda öğrencilere yabancı dili bir iletişim aracı olarak kullanma becerisi kazandırmaya çalışmaktır. Bu yöntemde dil, kendisi için tasarlanmış bir dizi yapı ve kalıptan ibaret olarak görülmez. Dil, bir şey isteme, yalvarma, emretme, betimleme, yasaklama, onaylama vb. çeşitli dilsel işlevleri ifade edebilmenin bir aracı olarak görev yapar.⁶⁶

İletişimsel yöntem, öğrencilere dilin iletişim aracı olduğunu vurgular. Dil, gerçek yaşam durumlarında kullanılmalıdır. Bu yöntemde, öğrencilerin dil becerileri, günlük konuşma ve iletişim üzerine odaklanır. Rol oynama, grup çalışması ve gerçek dünya uygulamaları bu yöntemin bir parçası olabilir. Arapça öğrencileri, günlük konuşma becerilerini geliştirmek ve iletişim kurmak için bu yöntemi kullanabilirler.

İletişimsel yöntem, dili ortam (restoranda-alışveriş vs.) aracılığıyla öğretmek dilin işlevsel yönüyle ilgilenmektedir. Diğer bir deyişle dilin biçimsel ve şekilsel doğruluğuyla değil, dilsel akıcılıkla ilgilenmektedir. Bu yöntemde belirli bir modele veya yönteme bağlı kalmaksızın dört becerinin hepsine önem verilmektedir. Eğitim

---

⁶⁵ Altun, Ahmet, a.g.e., s.110

⁶⁶ Şuş, Mahmut, a.g.e., s.88

araçlarına, sınıf içi yapılan etkinliklere, dil öğretiminin işbirlikçi yöntemlerine (öğrencileri rekabetçi gruplara bölerek) önem verilir. Ne kadar çok hata yapılırsa yapılsın ya da öğrenci ne kadar zorlanırsa zorlansın, onu iletişim kurmak konusunda teşvik eder.⁶⁷

Bu yöntemin kullanım özellikleri şöyledir;⁶⁸

- Öğrenci için gerekli ve anlamlı olan yazılı ve sözlü iletişim aktivitelerine ağırlık vermektedir.
- Öğretmen değil, öğrenci merkezlidir.
- Öğretimle ilgili etkinlikler, genellikle, karşılıklı diyaloglar, grup çalışmaları, benzetim, problem çözme ve eğitsel oyunlara dayanmaktadır.
- Öğretim için hedeflenen dilde yazılmış, gündelik hayatta kullanılabilecek özgün metinler kullanılmaktadır.
- Öğretmenin hem anadilinde hem de hedeflenen dilde yeterliliği olmalıdır.
- Öğrencilere amalarına uygun iletişim melekeleri kazandırmak, öğretmenin görevidir.

2. Bilişsel Yöntem

Bilişsel yöntem, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerine odaklanır. Bu yöntem, öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirmeyi ve dili anlama yeteneklerini artırmayı amaçlar. Dil bilgisini öğrenme, kelime bilgisi oluşturma ve metinleri analiz etme gibi bilişsel süreçler bu yöntemin merkezinde yer alır. Öğrenciler, Arapça dilinin yapısını daha iyi anlamak için bilişsel yöntemleri kullanabilirler.

Anlamlı öğrenme, yeni öğrenilen bilginin önceden var olan bilgi ile bütünleşmesi sonucu elde edilir. Yeni bir öğrenmeye geçmeden önce önceden öğrenilenlerin hazmedilmesi gerekmektedir. Bu yöntem ile dil öğrenimi, düşünme doğrultusunda ele alınmaktadır. Öğretmen, alıştırılmaları sürekli olarak tekrarlatan kişi değil, dili düşünerek dil öğretmeyi kolaylaştıran ve zevkli hale getiren bir rehberdir.⁶⁹

---

⁶⁷ Şuş, Mahmut, a.g.e., s.88

⁶⁸ Demirel, Özcan, a.g.e., s.51

⁶⁹ Demirel, Özcan, a.g.e., s.51

Bilişsel yöntemin kullanım özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

- Dil; bir alışkanlık geliştirme değil, kuralların bilinçli olarak öğrenilmesidir.
- Telaffuz öğretimi için özel bir öğrenme etkinliği yapmaya hacet yoktur.
- Özellikle duyulanı anlama işleminin iyileştirilmesi büyük önem taşır.
- Hem grup çalışmaları hem de bireysel eğitim desteklenir.
- Dilbilgisi kuralları hem tümevarım hem de tümdengelim yöntemleriyle açıklanır.
- Dört temel dil becerisi, aynı düzeyde önemli olarak görülür ve geliştirilir.
- Anadil ve hedef dil kullanılabilir, tercüme yapılabilir.
- Öğretimde bütüncül bir yaklaşım benimsenmelidir.
- Çeşitli öğrenme biçimlerinin varlığı göz önüne alınarak, ihtiyaca uygun olarak görsel ve işitsel araçlardan, farklı tekniklerden faydalanılmalıdır.
- Anadili ve hedef dil kültürel yeterliliğin hedefi olmalıdır.
- Öğretmen-öğrenci iletişimi, etkili bir öğrenme ortamı için büyük önem taşır. Öğretmen; mutlak otorite değil, öğrenmeyi kolaylaştıran bir rehber olarak rol alır.

3. İşitsel-Dilsel Yöntem

Bu yönteme literatürde, işitsel-sözel yöntem, işitsel-söylemsel yöntem ve işitsel-lafzî yöntem de denilmektedir. Dil becerilerini geliştirmek amacıyla öncelikle dinleme ile başlayan, sonrasında konuşma ve sonra okuma- yazma ile bir devam eden uygulamalar dizisi şeklinde tanımlanmaktadır.⁷⁰

Bu yöntemin en temel özelliği, görsel-işitsel araçların yoğun olarak kullanılması ve dil öğretiminde taklit, tekrar ve ezber gibi yöntemlerden yararlanması ve gramer analizi ile şerh ve yorumu azaltarak kıyas yöntemine odaklanılmıştır. Bu yöntemde öğrencilere dil kalıpları ve dilbilgisi yapıları odaklı eğitim verilmektedir.⁷¹

Bu yöntem, öğrencilere dilin işitsel ve dilsel yönlerine odaklanmayı amaçlar. Öğrenciler, dilin doğru telaffuzunu öğrenmeye ve kelimeleri ve ifadeleri tekrar ederek öğrenmeye teşvik edilir. Sık sık tekrar, işitsel materyal kullanımı ve dil yapılarının

---

⁷⁰ Şuş, Mahmut, a.g.e., s.86

⁷¹ Şuş, Mahmut, a.g.e., s.86-87

tekrar edilmesi, bu yöntemin önemli bileşenleridir. Arapça öğrencilerinin, doğru telaffuz ve dil yapısı öğrenimi için işitsel-dilsel yöntem kullanılabilir.⁷²

4. Seçmeci Yöntem

Seçmeci yöntem, farklı öğretim tekniklerini ve yöntemlerini bir araya getirerek öğrencilere çeşitli öğrenme fırsatları sunmayı amaçlar. Bu nedenle diğer tüm yöntemlerin birleştiren yöntem de denebilir. Bu yöntem, öğrencilerin farklı öğrenme tarzlarını ve gereksinimlerini karşılamak için öğretmenin esnek bir yaklaşım benimsemesine olanak tanır. Öğretmen, öğrencileri için uygun yöntemi seçmek konusunda özgürdür. Ayrıca dil becerilerinden birini öğretirken dilbilgisi ve çeviri yöntemini kullanabileceği gibi daha sonraki başka bir aşamada örneğin işitsel-dilsel yöntemi seçebilir. Arapça öğrenirken, öğrencilerin beceri seviyelerine ve hedeflerine göre çeşitli öğretim yöntemlerini birleştirmek gerekmektedir.⁷³

Bu yöntemde amaç, dil öğretiminde kullanılan yöntemlerin eksiksiz ve ideal olmadığı kabul edilerek, duruma göre faydalı yanlarından yararlanmaktır. Seçme yöntemi, önceki yöntemlerin avantajlarından yararlanır. Bu yöntemle öğretimin amacı, öğrencilerin ihtiyaçları gözetilmeksizin yönteme bağlı kalmak değil, tam aksine öğrencilere uygun yöntemleri kullanmaktadır.

Arapça öğrenme sürecinde hangi yöntemin kullanılacağı, öğrencilerin seviyesine, hedeflerine ve öğrenme tarzlarına bağlı olarak değişebilir. Öğretmenler, öğrencilere en iyi nasıl yardımcı olacaklarını belirlemek için bu yöntemleri dikkate almalıdırlar. Her yöntemin avantajları ve dezavantajları vardır, bu nedenle öğrenci gereksinimlerini karşılamak için farklı yöntemleri bir araya getirmek sıkça tercih edilir.⁷⁴

B. Türklere Arapça Öğretimi

Son yıllarda Türkiye’de hemen hemen tüm eğitim kurumlarında yabancı dil eğitimine son derece önem verilmekle birlikte, daha kısa sürede daha fazla verim almak adına pek çok çalışma yapılmaktadır. Gelişen teknoloji ve dünya, geçmişte de

---

⁷² Şuş, Mahmut, a.g.e., s.87

⁷³ Şuş, Mahmut, a.g.e., s.89

⁷⁴ Şuş, Mahmut, a.g.e., s.89-90

olduğu gibi yabancı dil öğretmek adına en iyi yöntemler geliştirmeyi mecburi kılmıştır. Uluslararası boyutta öğretim sürecine önemini ve katkısını kanıtlamış yöntemler Arapça öğreniminde uygulanmaktadır. Öyle ki gerek telaffuz gerek alfabe gerek şekil açısından farkı bir dil olan Arapça dilinin öğrenimini kolaylaştıracak yöntem ve tekniklere ihtiyaç duymaktadır. Bu kolaylaşma sayesinde dilin öğrenimine dair ilginin artmasına hiç şüphe yoktur.

Türlere Arapça öğretiminde genel olarak yukarıdaki bölümlerde bahsedilen yöntemlerden şunlar tercih edilmektedir;

- Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi
- İşitsel-Dilsel Yöntem
- Direkt/Dolaysız Yöntem
- Seçmecî Yöntem

1. Türklerin Arapça Öğrenim ve Öğretiminde Karşılaştığı Zorluklar

Genel olarak baktığımızda yabancı dil öğrenmek son derece mühim bir meseledir. Bunun yanı sıra yabancı dil olarak Arapça öğreniminin zor olduğu ifade edilir. Bu ifadenin gerçeği yansıtıp yansıtmadığı ise araştırmaya değerdir. Arapça öğrenimi denildiği gibi zor ise bunu zorlaştıran sebeplerin neler olduğu, bunların dil yapısından mı kaynaklandığı ya da yöntemden dolayı mı olduğu bilimsel olarak incelenip kanıtlandığını göstermeden, Arapçanın zor bir dil olduğu tanısını koymak, öğrenilmez bir dil olduğuna hükmetmek doğru değildir.⁷⁵

Arapçanın yabancı dil olarak öğrenim veya öğretiminde en temel mevzularından biri, tatbik edilecek yöntemin eğitim başında belirlenmesidir. Öğrenim sorunlarına kaynaklık yapan konularının belirlenmesi, eğitim kalitesini ve başarıyı arttıracasına şüphe yoktur.

Arapça, Türk ve Müslümanlar için diğer dillere nazaran din dili olması hasebiyle daha farklı ve önemli bir konumdadır. Arapçanın öğrenimine ve öğretimine özel bir ihtimam gösterilmiş olduğu da aşıkardır. Ülkemiz eğitim sistemi çoğunlukla ezberleme odaklıdır. Eğitim sonunda sınava tabii tutulan öğrencilerin sınava hazırlanırken yaptıkları ezber bilgiler sonraki süreçte büyük oranda unutulmaktadır.

---

⁷⁵ Doğan, Candemir, “Arapça Öğretiminde Yöntem Orijinli Problemler ve Çözüm Önerileri”, **Nüsha Şarkiyat Araştırmacıları Dergisi**, 2006, cilt.4, sayı.21, s.70

Bu ezbercilik kavramının Arapçanın yabancı dil olarak öğrenilmesinde de kendini göstermektedir. Elbette yabancı dil öğreniminde ezber yapmak kaçınılmaz bir olgudur fakat bu dilin ezber üzere öğrenilmesi anlamına gelmemektedir. Örneğin dile yeni başlayan öğrencilerin ders esnasında verilen metinleri doğru şekilde sesli okumalarla ezberlemesi telaffuzunun gelişmesi için harika bir pratiktir. Ancak bunu öğretimin tamamına yaymak yahut kaçınılmaz bir evresi olarak göstermek öğrencilerin derse, ilaveten dile karşı olumsuz duygular beslemesine sebebiyet verebilir. Bu olumsuzlukların sonucu ise elbette istenilen başarı olamaz. Ezber kavramının kelime öğreniminde öne çıkması gerektiğini söyleyebiliriz. Yine ders içerisinde verilen konulara dair metin örneklerindeki kelimelerin ezberlenmesi kelime dağarcığının kuvvetlendirilmesi, öğretim sonunda istenilen seviye “ dili ” biliyorum “ diyebilmenin temel taşlarındandır.

Arapça öğretiminde ekseriyetle dilbilgisi kurallarının öğretilmesi öğrencileri çok fazla ayrıntıya maruz bıraktığından, dile karşı itici bir bakış açısı oluşmaktadır. Arapçayı temelde iletişim kurabilmek adına öğrenmek isteyen bir öğrenciyi belki de süreç ve sonrasında hiç kullanmayacağı dil bilgisi kural ve yorumlarına boğmak gereksiz bir çaba olacaktır. Öyle ki bazı müfredatların çoğunlukla dil bilgisi dersleri ile oluştuğunu görmekteyiz. Her şeyde olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de mutedil olmak en sağlıklı olanıdır. Doğru iletişim kurmak için yeterli bir dilbilgisi eğitimi hiç şüphe yok ki Arapçanın yabancı dil olarak öğrenimini kolaylaştıracaktır.⁷⁶

Konumuz olması hasebiyle öğretimine yöntem odaklı baktığımız yabancı dil öğrenimi, bir keyfiyet meselesinden çok zaruret haline geldiğini söylemek mümkündür. Arapça açısından düşündüğümüzde çeşitli faktörler ülkemizde bu dili öğrenmeyi geçmişe göre daha fazla gerektirmektedir. Türkler ve Araplar arasındaki ilişki oldukça uzun tarihi bir süreci kapsamaktadır. Türklerin İslam’a girmesi ile sonuçlanan Talas Savaşı ve sonraki zaman dilimi toplumumuz adına Arapça öğretiminin başlangıcı kabul edilir. İslam dinini kabul eden Türkler doğal olarak seçtikleri dini asıl kaynağından öğrenmek istemiş, bu istek de Türkleri Arapça öğrenmeye yönlendirmiş, bu zaman diliminden sonra Arap alfabesi ve dili aşama aşama benimsenmiştir.⁷⁷ Günümüz dünyasında Türkiye'nin coğrafi olarak

---

⁷⁶ Güney, Murat Arif, “Yabancı Dil Öğretimi ve Düünden Bugüne Türkiye'de Arapça Öğretimi”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2014, cilt.1, s.206-207

⁷⁷ Güney, Murat Arif, a.g.m., s.204

aldığı göçler, ticari ilişkilerin artması, turizm alanının gelişmesi gibi durumlar, Türkiye iç eğitim politikaları yanında Arapça öğrenimini gerekli kılmaktadır. Türk öğrencilere gerek alfabe gerek telaffuz açısından zor ve farklı gelen Arapça öğretilirken uyulması gereken bazı temeller vardır:

1. Aceleci olamayan bir öğrenme yöntemi ve yolu benimsemek, öğrencilerin yeni bir dünya ile karşılaştığının bilinciyle adım adım ilerlemek gereklidir.
2. Dili öğrenmeye yeni başlayanlar için ihtiyaç duydukları dilbilgisel kuralları açıklayıcı bir üslup ile anlatmak, anlaşılmayan karmaşık kuralları anadil ile benzerliklerinden yola çıkarak yahut basit örneklerden başlayarak öğretmek gerekmektedir.
3. Dilsel zorlukları küçümsememek ve öğrenene olumsuz yaklaşmamak yabancı dillerin tümünde olduğu gibi Arapçada da çok önemlidir.
4. Öğrenim süresince yeterliliğin göz önünde bulundurulması vb. ayrıntılar üzerinde iyi düşünülüp hareket edilmelidir.⁷⁸

Arapça, Türkiye'nin uluslararası ve bilhassa Ortadoğu ile ekonomik, siyasi, kültürel vb. ilişkileri neticesinde günden güne önemini artırmakta ve daha geniş bir sahayı kapsamaktadır. Bugün Türkiye'nin pek çok şehrinde Arapça konuşuluyor, Asya kıtasının bazı bölgelerinde ve Afrika'nın bir kısmında ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Brezilya ve Arjantin gibi bazı taraflarında da Arapça konuşulmaktadır.⁷⁹ Bu bulgularda Arapçanın ne kadar geniş bir kitleye hitap ettiğinin göstergesidir. Ülkemiz ve Türkçe adına değerlendirmelere baktığımızda;

Türkçede Arapça kökenli çok fazla kelime bulunmaktadır. Fakat iki dilin dilbilgisi bünyesindeki farklılıklar nedeniyle bu kelimelerin bir bölümü Türkçede anlam değişikliğine uğramıştır. Kelimelerin yanı sıra pek çok deyim ve atasözlerinde de bu benzerlik ve ortaklık görülebilmektedir. Örneğin; Türkçede yaygın olarak kullanılan 'fakat' kelimesi 'lakin, ama' anlamına gelirken Arapçada aynı kelime ' sadece, yalnızca' anlamına gelmektedir.

Arapça, İslam toplulukları için özel bir ilgiye sahiptir. Çünkü İslamiyet'in temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim bu dilde yazılmıştır. Bu nedenle Müslüman toplumlar için Arapça ayrı bir değere mazhurdur. Örneğin Türkler Müslüman olduktan

---

⁷⁸ Bozavlı, Bekir, a.g.e., s.25-26

⁷⁹ Avram, Galanti, "Türkiye ve Sâmî Dilleri" Sadeleştirenler: Ceviz, Nurettin, Yıldız, Musa, **Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi**, Güz 2004, cilt.4, sayı.15, s.104

sonra Arapçayı kutsal bir dil olarak görmüş ve medreselerde İslam ilimlerini öğrenmek için öncelikle Arapça dilini öğrenmişlerdir. Cumhuriyet döneminde İmam Hatip Liseleri'nin yaygınlaştırılmasıyla birlikte Arapça yeniden müfredatta yer almıştır. Ancak bu dili modern yöntemlerle öğretecek eğitim eksikliği nedeniyle geleneksel medrese eğitimi yöntemleriyle hocalar tarafından öğretilmeye çalışılmıştır. Bu durum, öğretim yöntemleri, öğretimin öğretimi, pedagojik yetersizlikten kaynaklanan bir dizi sorunu da beraberinde getirmiştir. Yukarıda belirtilen nedenlerin yanı sıra öğrencilerin olumsuz davranışları da göz önüne alınırsa hedeflenen seviyeye tam olarak ulaşamamıştır.⁸⁰ Günümüz Türkiye'sinde çok sayıda Arap mülteci vardır ve günden güne de bu sayı artmaktadır. Ve bizler için hedef dil olan Arapçayı, anadil olarak kullananlarla günlük yaşamın her alanında karşılaşmak mümkündür. Bunun yanı sıra üniversitelerimizde okuyan Arap öğrenci sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Arapçayı yabancı dil olarak öğrenen her öğrenci öğretim süresi ve sonrasında pratik yapmak için çok fazla imkan bulabilmektedir.⁸¹ Peki bunca günümüz imkanına rağmen öğrenciler istenilen düzeyde Arapça konuşma becerisinde yeterlilik gösterebiliyor mu sorgulanması gereken bir durumdur.

Yapılan araştırma ve çalışmalar neticesinde, Türkiye'de Arapça öğretimi sağlayan hemen hemen çoğu eğitim kurumunda, eğitim ve öğretim kalitesinin olması gerektiği gibi, istenen seviye ve başarıya ulaşmadığı reddedilemez bir gerçektir. Özellikle imam hatip ve yükseköğretim ilahiyat, Arap edebiyatı, Arapça öğretmenliği vb. bölümlerden mezun öğrencilerin, anlıyorum ama konuşamıyorum, çalışıyorum ama anlamıyorum gibi şikayetleri maruf bir gerçektir.⁸²

Türklerin yabancı dil olarak Arapça öğrenmesinde karşılaştığı sorun ve zorluklarına dair genel bir sıralama yaparsak:

Türkiye'de Arapça öğretimi konusunda pek çok sorunla karşı karşıya kalabiliyoruz. Bu başarısızlığın nelerden kaynaklandığını sıralamak gerekirse: Süreç içinde öğretmen, öğrenci, yöntem, öğrenme ortamı, ders programı vb. pek çok etken sorunların çıkış sebebi olabiliyor. Bunların yanı sıra;

- Toplumumuzun Arap milletine karşı ön yargılı yaklaşımı

---

⁸⁰ Kervansaray, Figen, "İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme" **Eskişehir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2014, cilt.1, sayı.1, s.126

⁸¹ Özdemir, Sevim, **Arapça Konuşma Kaygısı**, Isparta, Akdem Yayınları, 2018, s.232

⁸² Altun, Ahmet, a.g.e., s.74

- Arap diline karşı bakış açısı, Arapçanın yalnızca din dili olarak kabul edilmesi,
- Arapçanın kendine özgü bazı yapısal özelliklerinin olması, dil yapısının Türkçeden farklı ve karmaşık olması. İki dil arasında bulunan ses, harf, telaffuz vb. farklılıkların varlığı.
- Okullardaki Arapça öğretiminde ders programlarının sık sık değiştirilmesi
- Arapçanın zor ve ağır bir dil olduğu algısının oluşması.⁸³
- Öğretim sürecinde kullanılan eğitim araç gereçleri, kitap, çeşitli kaynak ve materyallerin eksik olmasından kaynaklanan sorunlar.
- Türk öğrencilerin anadilleri dilbilgisi kurallarını iyi bilmemesi. Bu durum öğretimi kolaylaştıracak olan hedef dil anadil arasında kıyaslamaya engel olmaktadır. Bir öğrencinin yabancı dil öğrenim sürecine girmeden anadilini iyi bilmesi hedef dilde de başarısını yükseltecektir.
- Arapçayı bir iletişim dili olarak görmekten kaynaklanan sorunlar.
- Öğretmenlerin alanlarında başarılı olmayıp, öğrencileri ders sürecine bağlayamaması, Arapçaya karşı yeterliliğinin gerektiği gibi olmaması vs.
- Yukarıda belirttiğimiz maddeler genel olarak yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunların da bir özeti.⁸⁴

2. Türklerin Arapça Konuşma Becerisinde Karşılaştığı Zorluklar

a. Konuşma Becerisi Kavramı

Konuşma; bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlayan en etkili araçtır.⁸⁵ Konuşma düşüncenin sözlü biçimde ifade edilmesidir. İyi yazı yazmak iyi konuşmayı gerektirmektedir. Güzel konuşmak bir nevi sanat olarak kabul edilmektedir ve sanat gibi incelikleri bulunmaktadır. Dinleyenleri sıkmadan uzun süre konuşabilmek bir yetenektir. Kişi, ne kadar zeki olursa olsun, konuşma becerisine

⁸³ Altun, Ahmet, a.g.e., s.175

⁸⁴ Doğan, Yusuf & Aydın, Tahirhan, "Türkiye'de Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar". **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2013, cilt.17, sayı.1, s.39- 47

⁸⁵ Temizyürek, Fahri, Erdem, İlhan & Temizkan, Mehmet, a.g.e., s.211

sahip değilse sözlerini dinletmekte ve düşüncelerine taraf bulmakta zorluk yaşayacaktır.⁸⁶

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için öncelikli olarak zihinsel aşamada şunlar gerçekleştirilmelidir;

- Konuşma için hazırlık yapılmalıdır.
- Konuşmanın amacı belirlenmelidir.
- Konuşmanın amacına uygun bir yöntem seçilmelidir.
- Konu sınırlandırılmalıdır.
- Dikkatin yoğunlaştırılması gerekmektedir.
- Konuşma sırasında görgü kurallarına uygun davranılmalıdır.⁸⁷

Sonrasında ise sözlü ifade becerisinin geliştirilmesi için şu çalışmalar yer verilmelidir;

- Önbilgileri kullanmak,
- Görsellerden yararlanmak,
- Düşüncelerini belirli bir mantıksal bütünlük içinde sunmak,
- Farklı biçimde düşünmeyi sağlayan ifadeleri kullanmak, karşılaştırmalar yapmak, sebep sonuç ilişkileri kurmak,
- Sınıflamak,
- Değerlendirmek,
- Özetlemek,
- Günlük ilişkilerdeki farklı durumlara uygun konuşmak,
- Eğlenme ve bilgi edinme amacıyla konuşmak,
- Eleştirel, ikna edici ve betimleyici konuşmak.⁸⁸

Konuşma becerisinin geliştirilmesi sürecinde öğrencilere kazandırılması gereken en temel unsur dilin akıcı ve doğru kullanılmasıdır. Bunun için öğrencinin etkin dinleme, doğru telaffuz yetilerini kazanması, vurgu ve tonlamaları yerinde yapabilmeleri gereklidir.⁸⁹

---

⁸⁶ Karaalioğlu, Seyit Kemal, **Sözlü/Yazılı Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı**, İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1980, s. 58-60.

⁸⁷ Keskinç, Kadir & Keskinç, Bilge S., **Türkçe ve İlkokuma Yazma Öğretimi**, Ankara, Pegem Yayıncılık, 2007, s.179

⁸⁸ Keskinç, Kadir & Keskinç, a.g.e., s.180

⁸⁹ Keskinç, Kadir & Keskinç, a.g.e., s.181

Arapça dilinde konuşma becerisinin gelişimi, dilin yoğun bir biçimde kullanılmasıyla elde edilebilir. Türkçe ve Arapça derslerinde konuşma becerisinin pekiştirilmesi için kullanılabilecek en önemli tekniklerden biri doğaçlama tekniğidir.⁹⁰ Üstündağ'a (2004) göre, konuşma becerisini geliştirmek için öğrencileri gruplara ayırıp, her birine dramatik anlar (sevinç/üzüntü, bağışlama/öfke, gülme/ağlama, coşku/telaş vb.) bulunan rollerin dağıtılması, sonrasında ise öğrencilerin doğaçlama yaparak o anı yaşamaları isteyerek kendilerini ifade etmeleri sağlanmalıdır. Etkinlik canlandırıldıktan sonra gerek rollerle ilgili gerekse doğaçlamalarla ilgili sorularla etkinliğin amacına ne kadar ulaştığı değerlendirilmelidir.⁹¹

Arapça öğretiminde konuşma becerisinin geliştirilmesi için drama etkinliklerinin düzenlenmesi son derece önemlidir. Drama; öğrenenlerin duygu ve düşüncelerini, güvenli ve eğlenceli bir şekilde hazırlanmış, sözlü ve yazılı olarak sunmalarına imkan sağlaması açısından önemli bir araçtır. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, canlandırmanın ezberden değil, doğaçlamadan yararlanılmasıdır. Drama etkinliği bir noktada ezbere dönüştüğünde, rollerin ya da cümlelerin değiştirilmesi gerekmektedir.⁹²

b. Konuşma Becerisi Bileşenleri ve Çeşitleri

Konuşma becerileri, farklı bileşenler ve çeşitler içerir. Konuşma becerisi bileşenleri;

i. Fonetik ve Telaffuz (Phonetics and Pronunciation)

Bu bileşen, doğru seslerin üretilmesi ve telaffuzunun düzgün olmasıyla ilgilidir. Her dilin kendine özgü sesleri ve telaffuz kuralları vardır.

ii. Kelime Bilgisi (Vocabulary)

Konuşma becerisi, kelime bilgisi gerektirir. Kelimelerin anlamlarını bilmek, farklı durumlarda uygun kelimeleri seçmek önemlidir.

---

⁹⁰ İpşiroğlu, Zehra, **Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim**, İstanbul, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları 1, Cem Yayınevi, 1990, s.171

⁹¹ Üstündağ Tülay, **Yaratıcı Drama Öğretmeninin Günlüğü**, Ankara, Pegem Yayıncılık, 2004, s.193-196.

⁹² Kütükçü, Ayşe Hümeysra, “**Arapça Öğretiminde Drama Yöntemi ve Arapça Dersini Yürüten Öğretmenlerin Bu Yöntemi Kullanma Düzeyleri**”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s.64-65

iii. Gramer (Grammar)

Dilbilgisi kurallarına uygun konuşmak, iletişimin anlaşılır olmasını sağlar. Doğru cümle yapısı kurmak ve dilbilgisi kurallarına uygun ifadeler kullanmak önemlidir.

iv. Anlam (Meaning)

Konuşma, mesajların anlaşılmasını gerektirir. Doğru anlam ifade edilmeli ve karşı tarafın anlayabilmesi için açık ve net konuşulmalıdır.

v. Bağlam (Context)

Konuşma, genellikle belirli bir bağlama dayanır. Bağlam, konuşmacının ne zaman, nerede ve kime konuştuğunu belirler. Bu da iletişimin anlaşılmasına katkı sağlar.

Konuşma becerisi çeşitleri ise şöyledir;⁹³

vi. Konuşma Sunma (Public Speaking)

Bu tür konuşma, büyük bir izleyici kitlesi önünde yapılan konuşmaları içerir. Topluluk önünde konuşma, sunum yapma ve hitap etme bu kategoriye girer.

vii. Sosyal Konuşma (Social Conversation)

Günlük hayatta arkadaşlar, aile üyeleri veya diğer insanlarla yapılan samimi konuşmalardır. Sosyal konuşma, günlük yaşamda iletişimi kolaylaştırır.

viii. Profesyonel Konuşma (Professional Communication)

İş dünyasında veya resmi ortamlarda kullanılan konuşma biçimidir. Profesyonel konuşma, iş toplantıları, müşteri görüşmeleri ve yazışmaları içerir.

ix. Akademik Konuşma (Academic Speech)

Eğitim ve öğretimle ilgili olarak yapılan konuşmalardır. Bu tür konuşma, öğrencilerin öğretmenleriyle veya sınıf arkadaşlarıyla iletişim kurmalarını içerebilir.

x. Müzakere ve İkna (Debate and Persuasion)

Bu tür konuşma, farklı görüşlerin savunulduğu veya karşıt argümanların sunulduğu tartışma ve müzakere süreçlerini içerir.

---

⁹³ Çetinkaya, Gökhan, **Konuşma ve Eğitimi**, Ankara, Pegem Yayınları, 2019, s.119-136

xi. Bilgi Paylaşma (Information Sharing)

Bilgi vermek ve bilgi almak amacıyla yapılan konuşmalardır. Eğitim, seminerler ve sunumlar bu tür konuşmaların örnekleridir.

Her tür konuşma becerisi, farklı becerileri ve yaklaşımları gerektirir. İyi bir konuşma becerisi, sesin doğru kullanılması, kelime bilgisinin zengin olması, dilbilgisi kurallarına uyulması ve etkili iletişim kurabilme yeteneği ile karakterizedir. Bu beceriler, kişisel ve profesyonel yaşamda önemlidir ve etkili iletişim için temel bir rol oynar.

c. Konuşma Becerisinin Önemi

Bilindiği üzere bir dili biliyor olmanın ölçüsü o dili konuşabilmekten geçer. Oysaki tek ölçü bu değildir. Çünkü pek çok kişi öğrenmekte olduğu dilin gramer kurallarını bilmekte ve çok iyi çeviriler yapabilmektedir. Ancak hedef dili konuşamadığı takdirde bütün bu becerileri görmezden gelinip dil bilmediği söylenir. Öyleyse gramer kurallarını çok iyi bildiğimiz dili, aynı şekilde çok iyi konuşabilmemiz gerekmektedir.⁹⁴

Yabancı dil öğrenmede edinilmesi gereken dört temel beceri (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) başarı elde etmek için birbirini tamamlayan bir bütündür ve bir beceri diğer becerinin vesilesidir. Konuşma becerisinin de diğer beceriler gibi tek başına meleke haline getirilmesi mümkün değildir. Yabancı dili iyi konuşan biri olmak için öğrenilen dilin iyi dinlenebiliyor, okunabiliyor ve yazılabiliyor olunması gerekmektedir. Konuşma becerisini diğerlerinden farklı kılan ise ortaklaşa iştirak sonucu gerçekleşmesidir. Yani diğer beceriler ferdi birer beceri sayılırken konuşma becerisi ortaklaşa gerçekleşen bir beceridir.⁹⁵ Ortaklaşa gerçekleşen bir eylem olan iletişim, konuşma beraberinde toplumda sosyalleşmeyi ve çevre ile ilişkinin kuvvetlenmesini sağlamaktadır. Bundandır ki yabancı dil öğrenen bir insanın öğrenim sürecinde ve sonunda sosyal bir kişilik olması da başarıya ulaştıran etmenlerden biridir. Velhasıl konuşma becerisinin önemini dili bilmek ve özümsemek manasına geleceğinden çok iyi anlamak ve üzerinde düşünüp, çaba sarf etmek gerekmektedir.

---

⁹⁴ Özdemir, Sevim, a.g.e., s.229

⁹⁵ Tab, Muhammed Rıza, "Yabancı Dil Olarak Arapça Konuşma Becerisi Öğretim Metot ve Teknikleri-Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2022, s.17

Konuşma becerisinin önemi kısaca şu başlıklar altında gösterilebilir;⁹⁶

i. İletişim Kurma

Konuşma becerisi, insanların birbirleriyle etkileşimde bulunmalarını ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlar. İyi bir iletişim, ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi için temel bir gerekliliktir.

ii. Bilgi Paylaşma

Konuşma, bilgi paylaşmanın en yaygın yoludur. İnsanlar bilgi ve deneyimlerini başkalarına aktararak öğrenme ve bilgiye erişim sürecini zenginleştirirler.

iii. Duygusal İfade

Konuşma, duyguların ifadesi için bir araçtır. Duygusal düşüncelerin ve deneyimlerin paylaşılması, insanlar arasında daha derin bağlar kurulmasına yardımcı olabilir.

iv. Profesyonel Başarı

İş dünyasında, profesyonel konuşma becerisi çok önemlidir. İş görüşmeleri, sunumlar ve müşteri iletişimi gibi işle ilgili iletişimlerde etkili bir konuşma becerisi, kariyer başarısına katkıda bulunabilir.

v. Toplumsal Katılım

Konuşma, toplumsal katılımın bir parçasıdır. İnsanlar topluluklarının bir üyesi olarak fikirlerini ifade ederler ve toplumsal sorunları tartışırlar.

d. Konuşma Becerisinin Amacı

Konuşma becerisinin amacı şu şekilde sıralanabilir;⁹⁷

i. Bilgi Aktarımı

Konuşma, insanların bilgi ve deneyimlerini paylaşmasını sağlar. Bu, eğitim, öğretim ve bilgi paylaşımını kolaylaştırır.

---

⁹⁶ Barın, Muzaffer, “Konuşma Becerisi: Konuşma ve Yazı Dili”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2018, cilt.22, sayı.2, s.1903-1913

⁹⁷ Göçer, Ali, “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisinin Kazandırılması”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2015, cilt.17, sayı:2, s.21-36

ii. İkna ve Etkileme

İnsanlar konuşma becerilerini kullanarak başkalarını ikna etmeye veya fikirlerini paylaşmaya çalışırlar. Bu, politika, iş ve günlük yaşamda önemlidir.

Duygusal İfade: Konuşma, insanların duygusal deneyimlerini ifade etmelerine olanak tanır. Sevgi, öfke, mutluluk gibi duyguları paylaşmak, insanlar arası ilişkileri güçlendirebilir.

iii. Sosyal İletişim

Konuşma, sosyal etkileşim ve toplumsal katılımın bir parçasıdır. İnsanlar arkadaşları, aile üyeleri ve iş arkadaşları ile iletişim kurarak ilişkileri sürdürürler.

iv. Profesyonel Gelişim

İş dünyasında, etkili konuşma becerileri profesyonel başarıyı etkileyebilir. Sunum yapma, müşteri iletişimi ve iş görüşmeleri gibi profesyonel iletişimlerde etkili bir konuşma becerisi büyük bir avantajdır.

Konuşma becerisi, kişisel ve profesyonel gelişim için temel bir rol oynar. İnsanların etkili bir şekilde iletişim kurabilmeleri ve fikirlerini, duygularını ve bilgilerini paylaşabilmeleri, toplumları daha iyi bir yer haline getirme potansiyeline sahiptir.

e. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar

Konuşma, iletişimin neticesinde anlaşmanın en yaygın ve tabii biçimidir. Bunun için çocuklarımıza her şeyden evvel doğru ve düzgün konuşmak, anlatmak istediklerini en kısa yoldan, en açık ve karşıdakilerin zihinlerinde karanlık bir nokta bırakmayacak şekilde anlatma becerileri ve alışkanlığını kazandırmak gereklidir.⁹⁸ Elbette gerek ana dil gerekse yabancı dil öğretiminde yaş kavramına bakmadan her aşamada doğru, düzgün ve etkili konuşma becerilerinin edinilmesini sağlamak gerekmektedir.

Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisine olması gerektiği gibi önem verilmediği çoğu zaman gözlemlenmektedir. Hatta “konuşma “dilın tesadüfi bir sonucu olarak görülür ve öğrenenin kendi kendine süreç içinde öğrenebileceği

---

⁹⁸ Temizyürek, Fahri, & Erdem, İlhan & Temizkan, Mehmet, a.g.e., s.223

şeklinde kabul edilir. Günümüz yabancı dilde en geri planda kalan becerinin konuşma becerisi olması belki de bu sebeptendir.

Konuşma becerisini geliştirmek yabancı dil öğretiminin en mühim aşamalarından biridir. Konuşma becerisi, düşüncelerin rahatlıkla ifade edilebilmesi, karşılıklı bilgi aktarımının sağlanması, etkin bir iletişimin kurulması vb. durumlar için en temel beceri kabul edilir.

Pek çok dil bilimcinin ve uzmanın ortak görüşü de dil öğreniminin “konuşma” olduğu yönündedir. Arapça öğreniminde öğrencinin konuşabilmesi, bunu bir alışkanlık haline getirip eğitim sonrasında da devam edebilmesi için bazı becerileri edinmesi gerekmektedir. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

i. Dilsel beceriler

Öğrencinin her dil seviyesine uygun telaffuzu, kelime dağarcığı, yapılarla uygun cümle kurmayı, yeterli boyutta dil bilgisi kurallarını bilmesi

ii. Hitap etme becerileri

Öğrencinin dili doğru, anlaşılır ve sade, yerine ve hitap edilenlerin seviyelerine göre, gerektiği yerde gerektiği şekilde konuşması

iii. Akıcılık

Öğrencinin bir sorun ve takılma yaşamadan, seviyeye uygun rahatlıkla, duraksamadan konuşabilmesi

iv. Yetkinlik becerileri

Öğrencinin doğuştan gelen dilsel yetkinlikleri ile hedef dil arasında bilinçsizce oluşturduğu melekeler.⁹⁹

C. Türklere Arapça Konuşma Becerisini Geliştirmede Kullanılan Yöntemler

Türkiye’de Arapçanın yabancı dil olarak öğretimine, öğretim birliği yasanın kurallarına bağlı olarak 1927 yılında son verilmiş, 1953 yılında İmam Hatip okullarında bir batı dili ile birlikte Arapça okutulmaya başlanmıştır. Belirttiğimiz tarih ve sonrasında ise 1992 yılında Bakanlar Kurulunun verdiği karar ile özel eğitim

---

⁹⁹ Labanieh, Mohamad Yaser, “Devru Üslub’u Asfuz’zihni ve Tekniyyat fi Ta’limu’l luga el-Arabiyye / Yabancılar Arapça Öğretiminde Beyin Fırtınası Yönteminin Rolü (Konuşma Becerisi Örneği)“ , Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.7

kurumlarında da Arapça öğretimine müsaade edilmiş ve böylelikle dilin öğrenim alanı genişletilmiştir.¹⁰⁰

Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde son elli yılda pek çok gelişme olduğunu söyleyebiliriz. Arap devletlerinin son zamanlarda elde ettiği stratejik ve ekonomik gelişmeler, ulusal ve uluslararası dil öğretim merkezlerinin açılıp Arapça öğretiminin yayılmasına vesile olmuştur. Günümüz Türkiye’inde daha önce de zikrettiğimiz gibi ilkokuldan yükseköğretime kadar pek çok seviyede, Türkiye’nin her yerinde yabancı dil olarak Arapça öğretimi yapılmaktadır. Bu eğitime dair kurumların çoğalması da Arapçaya gösterilen ihtimam ve ilginin artmasını sağlamıştır.

Bunun neticesinde eğitim sürecinde kullanılacak kitap ve çeşitli materyal ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Arapça öğretimini Türklere daha çekici hale getiren ve kolaylaştıracak kitaplar hazırlanmış ve halihazırda hazırlanmaya devam etmektedir.¹⁰¹

1. Kelime Öğretimi ve Konuşma Becerisindeki Önemi

Kelime öğretiminin konuşma becerisi üzerindeki önemi 4 başlık altında incelenebilir. Bunlar;

a. İfade Zenginliği

Kelime öğrenmek, konuşma becerisinin temelidir. Daha fazla kelime bilgisi, kişinin fikirlerini ve düşüncelerini daha zengin ve etkili bir şekilde ifade etmesine yardımcı olur.

b. Duygusal İfade

Kelimeler, duygusal deneyimlerin ifadesi için kullanılır. Daha geniş bir kelime hazinesi, duygusal deneyimleri daha hassas ve doğru bir şekilde ifade etmeye yardımcı olur.

---

¹⁰⁰ Demircan, Ömer, **Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil**, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1988, s.92

¹⁰¹ Özcan, Murat, “Yabancı Dil Olarak Arapça Konuşma Becerisi Öğretiminde İletişimsel Yaklaşım Dayalı Etkinliklerin Kullanımı”, **21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2015, cilt.4, sayı.10, s.155

c. İletişim Gücü

Daha fazla kelime bilgisi, iletişim gücünü artırır. İnsanlar daha iyi bir kelime hazinesine sahip olduklarında, karşıdaki kişileri daha etkili bir şekilde ikna etme veya etkileme yeteneğine sahip olabilirler.¹⁰²

d. Dilin Karmaşıklığı

Her dil, kendi dilbilgisel yapıları ve kelime dağarcığıyla karmaşıktır. Dilin bu karmaşıklığını anlamak ve kullanmak, daha yüksek seviyede konuşma becerisi gerektirir.¹⁰³

2. Konuşma Becerisi ve Kelime Hazinesi

Konuşma becerisi, kişinin sözlü iletişimde etkili bir şekilde ifade edebilme yeteneğini ifade eder. Bu beceri, fikirlerin, düşüncelerin, duyguların ve bilginin sözcüklerle açıkça ifade edilmesini içerir. Konuşma becerisi, doğru telaffuz, dilbilgisi kurallarına uygunluk, anlaşılır bir ifade ve duygusal ifade gibi çeşitli bileşenleri içerir. Dil becerileri arasında sosyalleşmeyle en yakın ilgisi olan beceri konuşma becerisidir. Bu nedenle “Konuşma becerisinin gelişmesi psikoloji, sosyal psikoloji, davranış bilimleri, iletişim bilimleri gibi bilimlerle doğrudan ilişkilidir.”¹⁰⁴ Konuşma eğitimi aynı zamanda sosyalleşme eğitimi olarak da tanımlanabilir. Konuşma becerisi gelişmiş olan bireyler, en yakın çevrelerinden en uzak çevrelerine kadar sağlıklı iletişim kurmada öne çıkmaktadırlar.

Kelime hazinesi, bir kişinin bilgi ve iletişim kapasitesini belirleyen sözcüklerin toplamıdır. Kelime hazinesi, kişinin bildiği, anladığı ve kullanabildiği tüm kelimeleri içerir. Geniş bir kelime hazinesi, kişinin daha çeşitli ve zengin ifadelerde bulunmasına yardımcı olur. Kelime hazinesi, bir dilin temel yapı taşıdır.¹⁰⁵

Konuşma becerisi ile kelime hazinesi arasında yakın bir ilişki vardır. İşte bu ilişkinin önemi:¹⁰⁶

---

¹⁰² Doğan, Yusuf, “Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 2009, cilt.7, sayı.1, s.189

¹⁰³ Bozgöz, Faruk, “Dil-Toplum İlişkisi ve Ari-Sami Polemiğinde Dil ve Sami Dilleri”, **EKEV Akademi Dergisi**, 2004, yıl.8, sayı.20, s.282

¹⁰⁴ Ünalın, Şükrü, **Sözlü Anlatım**, Ankara, Nobel Yayınevi, 2007, s.2-3

¹⁰⁵ Korkmaz, Zeynep, **Grammer Terimleri Sözlüğü**, Ankara, TDK Yayınları, 1992, s.10

¹⁰⁶ Özbay, Murat & Melanlıoğlu, Deniz, “Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi”, **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2008, cilt.5, sayı.1, s.30-45

a. Kelime Kullanımı

Konuşma becerisini geliştiren bir kişi, daha geniş bir kelime hazinesi kullanma yeteneğine sahiptir. Bu, daha zengin ve çeşitli ifadelerde bulunmasını sağlar.

b. Doğru İfade

Konuşma becerisi, duygusal ifadeleri ve düşünceleri açıkça ifade etme yeteneği içerir. Geniş bir kelime hazinesi, duyguları ve düşünceleri daha doğru bir şekilde ifade etmeye yardımcı olur.

c. İletişim Yeteneği

Kelimeler, iletişim aracıdır. Konuşma becerisi geliştikçe kişi, iletişim yeteneklerini artırır ve karşı tarafı daha iyi anlar.

d. Sözcük Seçimi

Konuşma becerisi, doğru kelimenin doğru bağlama yerleştirilmesini içerir. Geniş bir kelime hazinesi, kelime seçimini iyileştirmeye yardımcı olur.

e. Dilbilgisi ve Yapı

Konuşma becerisi, dilbilgisi kurallarına uygunluğu içerir. Bu kuralları anlamak ve kullanmak, dilin düzgün ve etkili bir şekilde kullanılmasını gerektirir.

f. Öğrenme ve Gelişme

Konuşma becerisi geliştikçe kişi, yeni kelimeler öğrenme yeteneğini artırır ve kelime hazinesini genişletir. Bu, sürekli öğrenmeyi teşvik eder.

Sonuç olarak, konuşma becerisi ve kelime hazinesi birbirini besleyen iki önemli bileşendir. Kelime hazinesi, konuşma becerisini geliştirmek için temel bir bileşendir, ancak aynı zamanda konuşma becerisi de kelime hazinesini zenginleştirir. Bu nedenle, bir dil öğrenirken kelime öğrenmeye ve konuşma pratiği yapmaya devam etmek önemlidir.

3. Türkçe- Arapça Ortak Kelimelerin Konuşma Becerisine Katkısı

Türkçe ve Arapça, tarih boyunca etkileşim halinde olduğu için birçok ortak kelimeye sahiptirler. Bu ortak kelimeler, dil öğrenenler için büyük bir avantajdır. İşte bu kelimelerin konuşma becerisine katkısı:¹⁰⁷

a. Hızlı İletişim

Ortak kelimeleri bilmek, Türkçe-Arapça konuşanlar arasında daha hızlı ve kolay bir iletişimi mümkün kılar.

b. Bağlantı

Ortak kelimeler, Türkçe-Arapça dil öğrenenlerin iki dil arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olur. Bu, daha karmaşık dilbilgisi ve kelime yapılarını öğrenme sürecini kolaylaştırır.

c. Kültürel Anlayış

Ortak kelimeler, Türk ve Arap kültürleri arasında bir bağlantı kurar. Bu kelimelerin kökenleri ve kullanımı, kültürel anlayışı derinleştirebilir.

4. Ortak Kelimelerin Çeşitleri ve Kullanımı

Türkçe ve Arapçanın tespit edilen yaklaşık 6500 ortak kelimesi bulunmaktadır. Bu kelimelerin büyük bir kısmında anlamlar aynı ya da yakınsa, önemli sayıda kelime de değişime uğramıştır. Burada hem telaffuz hem de mana bakımından aynı olan kelimelerin öğretimine öncelik vermek mühim bir avantaj olarak görülmektedir. Öyle ki her bakımından aynı olan ifadeler öğrencide dile dair olumlu düşüncelere vesile olup başarıyı da beraberinde getirmesi kaçınılmaz olacaktır. Arapçada var olan bir kelimeyi Türkçede her zaman olduğu gibi anlamak mümkün değildir. Örneğin adalet kelimesi her iki dilde de “eşit davranma, doğruluk” anlamı taşırken, müsaade kelimesi Türkçede “izin” anlamına gelmekte ancak Arapçada “yardım” anlamı taşımaktadır. Ortak olan kelimelerin tamamı aynı anlama gelseydi kuşkusuz Türklerin Arapça, Arapların da Türkçe öğrenmesi kolaylaşabilirdi ancak ortak kelimelerin

---

¹⁰⁷ Kılıç, Ramazan, “Arapçadan Türkçeye Ödünçlenen Kelimelerin Arapça Kelimeleri Anlayıp Ezberlemede Etkisi”, *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2019, cilt.7, sayı.13, s.305-336.

önemli bir kısmı aynı anlamı taşımadığı için kelime öğreniminde anlamına dikkat edilmesi gerekmektedir.¹⁰⁸

5. Bilinen Kelimelerle Kısa Cümle Kurma

Bilinen kelimelerle cümleler kurmak, yeni bir dilde konuşma pratiği yapmanın etkili bir yoludur. Örneğin, “Bu kitap güzel” veya “Benim adım Ahmed” gibi basit cümlelerle başlanabilir. Bu cümleler, temel iletişim için kullanışlıdır.

İlk adım olarak kelime bilgisi oluşturulmalıdır. Kelime bilgisi, bir dilin yapı taşını oluşturmaktadır. Özellikle gündelik hayatta sıkça kullanılan kelimelerin hedeflenmesi, pratik yapmayı kolaylaştırmaktadır. Sonraki adımda, öğrenilen kelimelerin cümle içinde kullanılması yer almaktadır. Bu cümleler gündelik hayatta sıkça karşılaşılan cümleler olabilir. Örneğin “Bu bir kitap” veya “Ben bir öğrenciyim” vb.

Bilinen kelimelerle kısa cümleler kurarken hata yapmaktan çekinmemeli ve yanlış cümle kurmanın da öğrenme sürecinin bir parçası olduğu kabul edilmelidir. İlgili alanlarına veya günlük yaşama uygun cümleler oluşturması faydalı olacaktır. Örneğin, hobiler, seyahat planları veya işle ilgili konular üzerine cümleler kurarak öğrenilen dilin bireye çok daha fazla yardımı dokunacaktır.

Bu süreç, yeni bir dil öğrenme sürecinde temel bir aşamadır ve öğrencinin kelime bilgisini ve dil bilgisini pratiğe dökmesine yardımcı olur. Bilinen kelimelerle kısa cümleler kurarak, dil öğrenme süreci daha keyifli ve etkili hale getirilebilir.

6. Bilinen ve Yeni Kelimelerle Cümle Araştırma

Bilinen ve Yeni Kelimelerle Cümle Araştırma, bir dil öğrenme sürecinde çok etkili bir yöntemdir. Bu yöntem, dil öğrencisinin hem daha önce öğrendiği bilinen kelimeleri kullanarak hem de yeni öğrendiği kelimelerle cümleler oluşturarak dil bilgisini ve kelime haznesini geliştirmesine yardımcı olur.

Bilinen ve yeni kelimelerle cümleler araştırmak, dil öğrenme sürecini daha zengin ve etkili hale getirir. Öğrenci, dil bilgisini ve kelime bilgisini pratiğe dökmek için sürekli olarak yeni kelimeler öğrenir ve bunları kullanır. Dil bilgisi kurallarını anlama ve uygulama fırsatı sunar. Doğru cümleler kurabilmek için dil bilgisi

---

¹⁰⁸ Dur, Ozan, “Arapça - Türkçe Ortak Kelimeler / İlim ve Medeniyet, 2021, <https://www.ilimvedenedeniyet.com/arapca-turkce-ortak-kelimeler.html>

kurallarını göz önünde bulundurmak gerekir. Yeni kelimeleri cümleler içinde kullanmak, bu kelimelerin anlamını ve kullanımını daha iyi anlamanıza yardımcı olur. Kelimeleri bağlam içinde gördüğünüzde, daha iyi hatırlama olasılığı artar.

Bu yöntem, günlük yaşamda kullanılabilecek cümleler oluşturmaya yardımcı olur. Günlük etkileşimlerde, işte veya seyahat sırasında yeni kelimelerle cümleler kurarak pratik yapılabilir.

Dil öğrenme sürecinin etkili olduğunu görmek, motivasyonu artırır. Bilinen ve yeni kelimelerle cümleler oluşturmak, bu ilerlemeyi görmek için harika bir yoldur.

Sonuç olarak, "Bilinen ve Yeni Kelimelerle Cümle Araştırma" yöntemi, dil öğrenme sürecini zenginleştiren ve daha etkili hale getiren önemli bir pratiğe dayalı yaklaşımdır. Bu yöntemi kullanarak, öğrenilen kelimeleri ve dil bilgisini günlük yaşamınıza uygulayarak daha hızlı ve daha iyi bir dil becerisi geliştirilebilir.

Kısaca, kelime öğrenme ve konuşma becerisi geliştirme süreçleri birbirini tamamlayıcıdır. Ortak kelimeleri öğrenmek, Türkçe-Arapça dil öğrenenler için önemli bir başlangıç noktasıdır ve bu kelimeleri kullanarak daha karmaşık iletişim becerilerini geliştirmek mümkündür.

IV. SONUÇ VE TAVSİYELER

Günümüzde dünyada yaklaşık 350 milyon civarında insanın konuştuğu Arapça, gün geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Gerek dini amaçlı gerekse turizm ya da ticari amaçlarla her geçen yıl Arapça öğrenmek isteyen insan sayısı artmaktadır. Artan bu talebi karşılayabilmek için anadili Arapça olmayan kişilere Arapça öğretmenin yöntem ve teknikleri üzerinde daha fazla durulmaya başlanmıştır. Gerek alfabesi gerekse ses fonetiği açısından anadili Arapça olmayan kişiler için öğrenmesi zor bir dil gibi görünse de doğru teknik ve yöntemle çok sayıda kişi Arapça öğrenebilmektedir. Her şeyden önce toplumumuzda bilhassa eğitim kurumlarında yerleşmiş bir düşünce olan; Arapça öğrenilemeyecek, zor yahut öğrenilmesinden kısa bir süre sonra unutulacak bir dil oluşu algısı değiştirilmelidir. Burada temel görevin öğretmenlere düşmesiyle birlikte ailelerin de genel anlamıyla yabancı dile karşı daha duyarlı olmaları öğretim sürecinde büyük bir rol oynamaktadır. Ön yargının yıkılıp bilinç seviyesinin artırılması gereklidir.

Türlere Arapça öğretimi, iki farklı dil ailesine ait olan Türkçe ve Arapça dilleri arasında dil bilimsel ve kültürel farklılıkların olduğu bir süreçtir. Ancak, Arapça öğrenmek Türkler için önemli bir avantaj sağlayabilir; çünkü Arapça, İslam kültürü ve tarihi için kilit bir dildir ve Arapça öğrenenler, İslam dünyasıyla daha derin bir bağ kurabilirler. Arapça öğretimi sonucunda, öğrencilerin Arapça anlama, konuşma, okuma ve yazma becerileri geliştirilebilir. Yapılan araştırmalara göre İngilizce, Fransızca gibi dilleri Türkçeye geçmiş ortak kelime ve ifadelerden faydalanarak öğretmek, bu unsurları öğretim esnasında kullanılan modern yöntem ve tekniklerle birleştirmek son derece önemlidir. Aynı şekilde Arapça öğretiminde de müşterek unsurlardan faydalanmak öğrenci başarısında olumlu sonuç gösterecektir. Genelleme şeklinde baktığımızda Türklere Arapça öğretimiyle ilgili olarak şu tavsiyeler sunulabilir;

Türkçe ve Arapça arasındaki ortak kelimeler ve iki dil arasındaki etkileşim göz önüne alınarak öğretim programları hazırlanabilir. Buna ilaveten Arap ve Türk toplumunun coğrafi konum, din birliği gibi geçmişten günümüze gelen ortak kültür ve kelimelerin varlığından faydalanmak, her ne seviyede olunursa olunsun başarıyı arttıracak çalışmalardan biri olacaktır.

Dil öğreniminde kullanılan geleneksel yöntemlerden güncelleştirilerek, farklı yöntemler kullanılabilir (oyun yöntemi, drama yöntemi vb.). Günümüzde İmam Hatiplerde ortaokul düzeyinde verilen Arapça derslerinde bu tarz farklılıkların dahil edilmesi, erken yaşlarda dile karşı sempati ve yatkınlık oluşması için büyük önem arz etmektedir. Yine lise ve lisans düzeyi eğitimlerde ise yaş ve seviyeye uygun güncel ve modern yöntemler ile proje, programlar hazırlanıp sunulması da eğitim kalitesini arttıracak faktörlerin temelini oluşturabilir. Misal olarak, başarısızlık sebepleri gözlemlendikten sonra okulların belirlediği komisyon ile uzmanlar tarafından örnek deneme programları hazırlanabilir. Farklı yöntem ve teknikleri içinde barındıran bu örnek deneme dersleri seviyelere göre düzenlenip netice verip vermemesi durumunda gerekli kurumlar ile görüşülüp müfredata eklenebilir. Yabancı dilin son derece önemsendiği günümüz için bu vb. deneme çalışmaları yabancı dil eğitim kalitesi adına sağlıklı bir çalışma olabilir.

Türk toplumunun karakteristik özelliklerine uygun olarak kendisine has bir öğretim yöntemi geliştirilebilir. Bilhassa telaffuz ve temel konumuz olan konuşma becerisine yönelik toplumumuzun konu üzerinde ortak sorunlarına ve dile dair geçmiş yaşantılara odaklanarak yapılacak bir programın geliştirilmesi Arapçaya rağbeti çoğaltacaktır.

Kişilere Arapça öğrenme nedenlerine göre (dini nedenler, ticari nedenler vb.) eğitim programları hazırlanabilir. Hedefe göre hazırlanan ders programı ve takvimler öğrenme isteğini arttırabilir. Her dil için geçerli olan bu durum çok kapsamlı bir dil olan Arapça için de oldukça önemlidir. Dünya çapında İngilizce, İspanyolca, Fransızca gibi çokça öğrenilen diller temel seviyeleri geçtikten sonra genellikle alana göre sınıflandırılarak öğrenilmektedir. Bu durumu Arapça üzerinden de değerlendirip, uygun planlamalar yapılabilir.

Arapçanın dil bilgisi yapısı Türklere zor gelmektedir. Bu nedenle dil bilgisi metodu üzerine ısrarcı olmayarak işlevsel ve görsel metodlar geliştirilebilir. Bunu yanı sıra klasik yöntemlerden, modern ve öğrenci merkezli yöntemlere geçiş yaparak günümüz eğitim anlayışıyla bağdaştırarak dersler işlenebilir. Yeni nesil genç öğrencilerin beklenti ve talepleri göz önünde tutularak, öğrenci odaklı, öğrenenlerin aktif katılım sağlayacağı güncel programlar yapılabilir.

Her yöntem veya teknik her bireyde aynı sonucu vermemektedir. Bu nedenle öğretmenlerin Arapça eğitimi için farklı yöntem ve tekniklere hakim olması gerekmektedir. Telaffuz ve alfabe olarak farklı olan Arapçanın öğretilirken bütüncül bir mesleki yeterliliğe sahip öğretmenler tarafından verilmesine önemsenmelidir.

Yabancı dil derslerinin alanında uzman hocalar tarafından verilmesi eğitim kalitesini arttıracaktır. Bu sebeple Arapça öğretim sürecinde de alanında uzman ve kendini geliştirmiş ve geliştirme yolunda olan kişilerce verilmesi başarıyı daha kısa zamanda getirebilir.

Yabancı dil öğretimi sürecinde öğretmen öğrenci faktörüyle birlikte ders içinde kullanılan materyaller de çok önemlidir. Düzeye ve amaca uygun kaynakların seçilip, ders içi ve dışında kullanılacak temel ve yardımcı kaynakların öğretimin en başında belirlenmesi ve dil öğrenecekler bu kaynakların içeriğinin açıklanması da faydalı olabilir. Bu durum öğrenmenin tam anlamıyla sorunsuz olacağını ifade etmez fakat temeli sağlamlaştıracaktır. Örneğin, öğretimin başında kullanılacak ders kitabının bir zaman sonra öğrencilere uygun olmadığı kanısına varıp değişikliğe gitmek, süreç içinde verimi ve başarıyı düşürebilir. Dört temel dil becerisi üzerinden bütün derslerin müstakil, kendine has ders ve kaynakla işlenmesi de faydalı olacaktır. Dil bilgisi dersinde belirli, dinleme dersi için belirli materyaller kullanılabilir.

Burada belirttiğimiz bazı öneriler Türklere Arapça Öğretimini kolaylaştırıp hızlandıracak ve eğitime dair bütün şartlarda tasarruf sağlayacaktır. Sorun ve zorlukların temeline inip, güncel çalışmalar ile dil öğretimini ülkemiz eğitimini olumlu yönde etkileyeceği kanaatindeyiz.

V. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AKTAŞ, T. ve İŞİGÜZEL, B. (2013). **Erken Yaşlarda Oyunlarla Yabancı Dil Öğretimi Kuram ve Uygulama**, Ankara, Nevşehir Üniversitesi Yayınları.
- BOZAVLI, B. (2022). **Türkiye’de Yabancı Dil Öğretim Sorunsalı** (Tespitler ve Çözüm Önerileri), Konya, Eğitim Yayınevi.
- CANDEMİR, D. (2012). **Sistemik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşım ve Yöntemleri**, İstanbul, Ensar Neşriyat.
- CANDEMİR, D. (2012). **Sistemik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri**, İstanbul, Ensar Yayınları.
- ÇETİNKAYA, G. (2019). **Konuşma ve Eğitimi**, Ankara, Pegem Yayınları.
- DEMİRCAN, Ö. (1988). **Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil**, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- DEMİRCAN, Ö. (2012). **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**, İstanbul, DER Yayınları.
- DEMİREL, Ö. (2012). **Yabancı Dil Öğretimi**, Ankara, Pegem Akademi, 7. Baskı.
- DOĞAN, A. (2009). **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim 1-3**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 5. Baskı
- DOĞAN, M. D. (2005). **Doğan Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul, Pınar Yayınları, 2. Baskı.
- EL-HULİ, M. A. (2017). **Arapça Öğretim Metotları**, çev. CİHANER, A. İstanbul, Akdem Yayınları.
- GRAHAM, E. F. (2001). **Yabancı Dil Nasıl Öğrenilir**, (Çev. AVŞAR, Z.), İstanbul, Avesta Yayınları.
- İPŞİROĞLU, Z. (1990). **Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim**, İstanbul, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları 1, Cem Yayınevi.

- KARAALIOĞLU, S. K. (1980). **Sözlü/Yazılı Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı**, İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 15. Baskı.
- KARASU, G. ve ARAS, İ. ve KÖŞKER, G. (2022). **Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi**, Ankara, Dorlion Yayınevi.
- KESKİNKILIÇ, K. ve KESKİNKILIÇ, S. B. (2007). **Türkçe ve İlkokuma Yazma Öğretimi**, Ankara, Pegem Yayıncılık, 3. Baskı.
- KORKMAZ, Z. (1992). **Gramer Terimleri Sözlüğü**. Ankara, TDK Yayınları.
- MUSTAFA, B. M. ve EL-GALÂYİNÎ, S. (1966). **Câmi’ud - Durûs’il - Arabiyyeel-Mektebet’ul - Asriyye**, Beyrut, 10. Baskı.
- MUTLU, E. (2012). **İletişim Sözlüğü**, Ankara, Sofos Kıta Basın Dağıtım Yayıncılık, 6. Baskı.
- ÖZDEMİR, S. (2018). **Arapça Konuşma Kaygısı**, Isparta, Akdem Yayınları.
- TEMİZYÜREK, F. ve ERDEM, İ. ve TEMİZKAN, M. (2017), **Konuşma Eğitimi Sözlü Anlatım**, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- ÜNALAN, Ş. (2007). **Sözlü Anlatım**, Ankara, Nobel Yayınevi.
- ÜSTÜNDAĞ, T. (2004). **Yaratıcı Drama Öğretmeninin Günlüğü**, Ankara, Pegem Yayıncılık, 6. Baskı.

MAKALELER

- AVRAM, G. (2004). “Türkiye ve Sâmi Dilleri”, Sadeleştirilenler: CEVİZ, N. ve YILDIZ, M., **Nüsha Şarkiyat Araştırmacıları Dergisi**, yıl 4, sayı 15 Güz, ss. 97-105.
- AY, S. (2008). “Yabancı Dilde Okuma Stratejileri: Farklı Zekâları Baskın Öğrencilerle Bir Durum Çalışması”, **Dil Dergisi**, sayı 141, ss. 7-18.
- BARIN, M. (2018). “Konuşma Becerisi: Konuşma ve Yazı Dili”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 22, sayı Özel Sayı 2, ss. 1903-1913.
- BOZGÖZ, F. (2004). “Dil-Toplum İlişkisi ve Ari-Sami Polemiğinde Dil ve Sami Dilleri”, **EKEV Akademi Dergisi**, yıl 8, sayı 20, ss. 277-294.

- CAN, C. ve CAN, E. (2014). “Türkiye’de İkinci Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar”, **Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 4, sayı 2, ss. 43-63.
- CANDEMİR, D. (2006). “Arapça Öğretiminde Yöntem Orijinli Problemler ve Çözüm Önerileri”, **Nüsha Şarkiyat Araştırmacıları Dergisi**, yıl 6, sayı 21, ss. 66-88.
- DOĞAN, Y. (2009). “Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, cilt 7, sayı 1, ss.185-204.
- DOĞAN, Y. ve AYDIN, T. (2013). “Türkiye’de Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar”, **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, cilt 17, sayı 1, ss.33-51.
- EMİROĞLU, S. ve PINAR, F. N. (2013). “Dinleme Becerisinin Diğer Beceri Alanları ile İlişkisi”, **Turkish Studies**, 8 (4), ss.769-782.
- EMİROĞLU, S. (2013) “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Sorunlarına İlişkin Görüşler”, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**, yıl 6, sayı 11, ss.269-307.
- EPÇAÇAN, C. (2013). “Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi”, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı 11, ss. 331-352.
- GEMALMAZ, E. (1995). “Dil Bilimi ve Dil Bilgisi”, **Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi**, sayı 517, ss.82-85.
- GÖÇEN, G. (2020). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem”, **RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**, sayı 18, ss. 23-48.
- GÖÇER, A. (2015). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisinin Kazandırılması”, **Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 17, sayı 2, ss. 21-36.
- GÜNEY, M. A. (2014). “Yabancı Dil Öğretimi ve Düünden Bugüne Türkiye’de Arapça Öğretimi”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, cilt 1, sayı 1, ss. 193-211.
- İVANÇENKO, A. İ. (2016). **Praktičeskaya Metodika Obučeniya İnostrannım Yazıkam. Sankt – Peterburg**, Karo.

- KERVANKAYA, F. (2014). “İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme”, **Eskişehir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, cilt 1, sayı 1, s. 125-133.
- KILIÇ, R. (2019). “Arapçadan Türkçeye Ödünçlenen Kelimelerin Arapça Kelimeleri Anlayıp Ezberlemede Etkisi”, **AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi**, cilt 7, sayı 13 Bahar, ss.305-336.
- MEMİŞ M. R. ve ERDEM, M. D. (2013). “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler”, **Turkish Studies**, cilt 8, sayı 9, ss.297-318.
- MÜEZZİN, A. D. (2016). “Arapça Olmayanlara Arapça Öğretiminde Başarılı Yöntem ve Stratejiler”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı 28, ss. 97-123.
- NUR, H. (2017). “**Ta’lîmu Maharati’l-Kırâe bi Tarîka Tahlîliyye**”, Malanc Üniversitesi Arap Edebiyatı Bölümü.
- ÖZBAY, M. ve MELANLIOĞLU, D. (2008). “Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi”, **Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 5, sayı 1, ss.30-45.
- ÖZCAN, M. (2015). “Yabancı Dil Olarak Arapça Konuşma Becerisi Öğretiminde İletişimsel Yaklaşımın Dayalı Etkinliklerin Kullanımı “, **21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, cilt 4, sayı 10, ss.153-164.
- SÖNMEZ, Ö. (2021). “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel ve Eylem Odaklı Yaklaşımın İlkelerine Karşılaştırmalı Bir Bakış: “Reflets” ve “Tendances” Örneği”, **Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi**, cilt 12, sayı 1, ss.35-52.
- TEMİZKAN, M. (2008). “Bilişsel Okuma Stratejilerinin Türkçe Derslerinde Bilgiye Dayalı Metinleri Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi”, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 28, sayı 2, ss. 129 – 148.
- WARDHAUGH, R. (1970). “**The Contrastive Analysis Hypothesis**”, **TESOL**, no 2, ss.123-130.

ANSİKLOPEDİLER

AKŞİT, N. (2004). **A'dan Z'ye Kültür ve Tarih Ansiklopedisi 1-2**, cilt 1, İstanbul, Yeni Şafak Gazetesinin Kültür Armağanı.

CİNNÎ İbn , Ebü'l-Feth Osman. (1403/1983), el-Hasâis, thk. **Muhammed Ali en-Nec-câr, Beyrut, Âlemü'l-Kütüb**, 3 Cilt.

YAVUZ, M. (1999). **“İbn Cinnî” Maddesi**, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, cilt 19, ss.397-400.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

URL-1 DUR, O. **“Arapça - Türkçe Ortak Kelimeler / İlim ve Medeniyet”**, 2021, <https://www.ilimvemedeniye.com/arapca-turkce-ortak-kelimeler.html> (Erişim Tarihi: 15.08.2023)

TEZLER

AKYÜZ, Y. (2014). **“Arapça Öğretiminde Drama Tekniği”**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslâm Bilimleri Ana Bilim Dalı.

ALGIN, H. K. (2022). **“Türkiye’de Okutulan Arapça-Türkçe Eğitim Kitapları Serisinin Dil Bilgisi Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi “Silsiletü'l-lisan” Ve “İstanbul” Ders Kitapları Örneği”**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Arap Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı.

ALTUN, A. (2016). **“Türlere Arapça Kelime ve Gramer Öğretim Yöntem ve Teknikleri Sorunlar ve Çözüm Önerileri”**, Doktora Tezi, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇEVİK, H. H. (2006). **“Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanımı”**, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı.

ELBERHO, H. (2023). **“Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde İletişimsel Yöntem Çerçevesinde Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Kazandırılması ve Bir Program Önerisi”**, Doktora Tezi, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı.

- FAKHOURI, S. (2020). “**Ana Dili Arapça Olmayanlara Konuşma Becerisinin Öğretilmesi (Teori ve Pratik)**”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- HOURIEH, M. (2022). “**Türkçeleşmiş Arapça ifadelerden yararlanarak Türklere Arapça Öğretiminin Geliştirilmesi**”, Doktora Tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İnsan Bilimleri Anabilim Dalı.
- KAYA, M. (2022). “**Dil Bilimi Kavramlarından Yararlanma Yoluyla Türkçe Öğretimi**”, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KÜTÜKÇÜ, A. H. (2010). “**Arapça Öğretiminde Drama Yöntemi ve Arapça Dersini Yürüten Öğretmenlerin Bu Yöntemi Kullanma Düzeyleri**”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- LABANIEH, M. Y. (2019). ”**Devru Üslub’u Asfuz’zihni ve Tekniyyat fi Ta’limu'l luga el- Arabiyye / Yabancılara Arapça Öğretiminde Beyin Fırtınası Yönteminin Rolü Konuşma Becerisi Örneği**“, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SALLABİ K. (2022). “**Ta’limu'l- Arabiyye Li Gayri'n-Nâtikîne Biha Fi'davi'l Mugarebeti't-Tavasuliyye**”, Doktora Tezi, Faculty of Islamic Call (FIC).
- ŞUŞ, M. (2022). “**Ana Dili Arapça Olmayanlara Arapça Öğretiminde Söylem Analizi Yönteminden Yararlanma Arapça ile Türkçe Arasında Karşılaştırmalı Çalışma**”, Doktora Tezi, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- TAB, M. R. (2022). “**Yabancı Dil Olarak Arapça Konuşma Becerisi Öğretim Metot ve Teknikleri-Sorunlar ve Çözüm Önerileri**”, Yüksek Lisans Tezi, Konya, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAVUZ, M. (1996). “**İbn Cinni Hayatı ve Arap Gramerindeki Yeri**”, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı.
- YILDIRIM, T. (2017). “**Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Eğitsel Oyun Yöntemi**”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı.

ÖZGEÇMİŞ